140. TORSTAINA 16. MARRASKUUTA 2000

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta 4568

Hallituksen esitys HE 145/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 10/2000 vp

Lähetekeskustelu

2) Hallituksen esitys ehdollista vankeutta koskeviksi rikoslain säännöksiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi 4572

Hallituksen esitys HE 177/2000 vp

3) Laki tuloverolain 124 §:n muuttamisesta 4574

Lakialoite LA 150/2000 vp (Bjarne Kallis /skl ym.)

4) Laki varainsiirtoverolain muuttamisesta..... 4575

Lakialoite LA 151/2000 vp (Bjarne Kallis /skl ym.)

5) Laki rikoslain 32 luvun muuttamisesta..... 4577

Lakialoite LA 153/2000 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

6) Laki rikoslain 46 luvun 4 §:n muuttamisesta..... 4577

Lakialoite LA 154/2000 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

7) Laki lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta..... 4578

Lakialoite LA 155/2000 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

8) Laki tieliikennelain 88 §:n muuttamisesta 4579

Lakialoite LA 156/2000 vp (Petri Neittaanmäki /kesk)

9) Laki ennakkoperintälain 44 §:n ja arvonlisäverolain 182 §:n muuttamisesta 4580

Lakialoite LA 162/2000 vp (Hannu Aho /kesk ym.)

10) Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta 4581

Lakialoite LA 163/2000 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

11) Laki kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta 4582

Lakialoite LA 164/2000 vp (Pirjo-Riitta Antvuori /kok ym.)

12) Laki vuoden 2001 veroasteikkolaiksi 4587

Lakialoite LA 165/2000 vp (Ismo Seivästö /skl ym.)

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuuto

Nimenhuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
Jouni Backman /sd
Eva Biaudet /r
Tuija Brax /vihr
Leea Hiltunen /skl
Anne Huotari /vas
Ville Itälä /kok
Paula Kokkonen /kok
Ossi Korteniemi /kesk
Marjaana Koskinen /sd
Markku Laukkanen /kesk
Markku Markkula /kok
Jukka Mikkola /sd
Tuija Nurmi /kok
Susanna Rahkonen /sd
Sari Sarkomaa /kok
Kimmo Sasi /kok
Jouko Skinnari /sd
Erkki Tuomioja /sd
Ulla-Maj Wideroos /r

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Markku Markkula /kok

Eduskuntatyöhön liittyvissä tehtävissä olevat edustajat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on käsitellyt seuraavat ilmoitukset poissaolosta täysistunnosta eduskuntatyöhön liittyvän tehtävän vuoksi:

16. ja 17.11. edustajat
Jouni Backman /sd
Tuija Brax /vihr
Ville Itälä /kok
Paula Kokkonen /kok
Markku Laukkanen /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r

16.—19.11. edustajat
Anne Huotari /vas
Jouko Skinnari /sd

Poissaololuvat

Merkitään, että puhemiesneuvosto on myöntänyt seuraavat luvat poissaoloon täysistunnosta muun syyn vuoksi:

16.11. edustajat
Leea Hiltunen /skl

Marjaana Koskinen /sd
Markku Markkula /kok
Jukka Mikkola /sd
Tuija Nurmi /kok
Marja Tiura /kok

Talousvaliokunnan jäsenet

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Mertjärvi vapautusta talousvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa pyyntöä.

(Hälinää) — Kehotan edustajia rauhoittumaan omille paikoilleen. Keskustelu on jo käynnissä.

Keskustelu:

[1] **Toimi Kankaanniemi /skl:** Arvoisa ... (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Toistan kehotukseni siirtyä paikoilleen, sillä keskustelu on jo käynnissä. — Nyt, ed. Kankaanniemi, olkaa hyvä.

Puhuja: Arvoisa rouva puhemies! Ei ole tapana, että isossa salissa käydään keskustelua asioista, jotka koskevat valiokuntapaikkojen järjestelyä. Nyt asia on esillä eli ed. Mertjärven pyyntö saada vapautus talousvaliokunnan jäsenyydestä juuri nyt ja kiireellä.

Asia on monella tavalla mielenkiintoinen. Meidät on valittu valiokuntiin tekemään työtä pitkäjänteisesti, perehtymään asioihin ja viemään asioita eteenpäin. Nyt ilmeisesti talousvaliokunnassa on tullut yhden asian osalta ongelmia hallituksen esityksen eteenpäinmenon osalta ja noiden ongelmien ratkaisemiseksi on päädytty jollakin menettelyllä siihen, että talousvaliokunnan yhden hallituspuolueen edustajan on tehtävästä, jäsenyydestä, väistyttävä ja tilalle on saatava toinen edustaja, joka on tähän asiaan suhtautumassa toisenlaisella tavalla kuin istuva edustaja.

Kun kysymys näyttää olevan kauppojen sunnuntaiaukioloasiasta, joka on arvoihin ja periaatteisiin, jopa omaantuntoon, sidottu asia, tämmöinen menettely, joka nyt on käynnissä, mielestäni ansaitsee edes lyhyen keskustelun tässä salissa siitä, onko oikein eettisesti, moraalisesti menetellä, niin kuin nyt ollaan menettelemässä. En epäile, etteikö laillisesti olla menettelemässä, mutta periaate ja käytäntö osuvat vähän huonosti siihen, mitä esimerkiksi uudenkin perustuslain 29 § puhuu kansanedustajan riippumattomuudesta. Siellähän sanotaan, että mitkään muut määräykset eivät edustajaa sido kuin oikeus ja totuus ja perustuslaki.

Nyt on kysymys siitä lehtitietojen mukaan, että pääministeri on puuttunut tämän asian etenemiseen valiokunnassa ja asettunut sille kannalle, että tällainen muutos on tehtävä valiokunnan kokoonpanossa, jotta asia menisi eteenpäin. Minä erittäin syvästi kunnioitan ed. Mertjärven näkemyksiä ja uskon, että hän on valiokunnan jäsenenä asiantuntijoita ollut kuuntelemassa, muodostanut oman kantansa tähän yksittäiseen asiaan, enkä ole missään vaiheessa kuullut, että hän myöskään olisi huonosti hoitanut talousvaliokunnan jäsenen tehtäviä. Siksi ihmettelen, että juuri tässä tällainen muutos olisi tehtävä, jota en pidä millään tavalla tarpeellisena. Päinvastoin näkisin, että olisi erittäin perusteltua, että jäsen, joka on ollut valmistelemassa asiaa, kuullut asiantuntijat ja muodostanut asiaan kantansa, voisi jatkaa valiokunnan jäsenenä edelleen eikä tällä perusteella, mikä nyt saattaa taaimmainen tavoite ja lähtökohta olla, tehtäisi tällaista muutosta.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla ehdotan, että eduskunta ei myöntäisi ed. Mertjärvelle hänen anomaansa eroa talousvaliokunnan jäsenyydestä.

[2] **Sakari Smeds /skl:** Arvoisa puhemies! Ryhmien omia valintoja valiokuntien jäsenyyksien suhteen tulee erittäin pitkälle kunnioittaa ja muiden ryhmien taholta puuttumista jonkin ryhmän sisäisiin valintoihin voidaan monessa tapauksessa pitää jopa tahdittomana menettelynä.

Tämä tilanne on julkisuudessa olleitten tietojen perusteella mielestäni hyvin periaatteellinen. Julkisuudessa on väitetty, että hallitus on löytänyt ratkaisumallin, jolla se aikoo ajaa liikeaikalakia talousvaliokunnasta eteenpäin. Se ratkaisumalli julkisuudessa olleiden tietojen perusteella on se, että ed. Mertjärvi vetäytyy valiokunnan jäsenyydestä.

Mielestäni nämä julkisuudessa esitetyt väitteet ovat hyvin vakavia ja ansaitsisi tässäkin tulla kuulluksi, pitävätkö ne paikkansa vai eivät. Hallitus on, jos nämä väitteet ovat totta, valinnut

erittäin huonon ja arvostelun ansaitsevan tien periaatteellisestikin merkittävän lakihankkeen eteenpäinviemiseksi tässä salissa.

Ed. Mertjärvi ansaitsee työstä, jota hän on tehnyt, kaiken arvostuksen. Hän on varmasti toiminut vakaumuksensa mukaan. Vihreiden ryhmälle tietysti voin sanoa, että jos tämä on teidän menettelytapanne, tämän jälkeen vihreiden ei ehkä kannata kovin suureen ääneen mainostaa sitä, ettei kö teillä olisi käytössä vanhakantaista puoluekuria.

Arvoisa puhemies! Minä kannatan ed. Kankaanniemen tekemää ehdotusta.

3 **Ulla Anttila /vihr:** Arvoisa puhemies! Tietenkin tämän asian yhteydessä voidaan puhua ryhmäkurista ja eri menettelytavoista. Olen neuvotellut eilen liikeaikalakiasiasta ed. Mertjärven kanssa, kun muiden hallituspuolueiden edustajat esittivät ryhmällemme vaatimuksen siitä, että ryhmämme edustajan pitää olla esittelemässä ryhmämme kantoja valiokunnassa. Keskusteltuani ed. Mertjärven kanssa tässä keskustelussa tuli esiin sekin vaihtoehto, jos muuta vaihtoehtoa ei löydy, että hän jäisi pois talousvaliokunnan jäsenyydestä. Tällä hetkellä hän on kolmen valiokunnan varsinainen jäsen, sillä tilanteessa, jossa ryhmässämme on yksitoista kansanedustajaa, joista kaksi on ministerinä, monilla on aika iso valiokuntalasti. Tämäkin asia on ollut esillä, että ed. Mertjärven valiokuntalasti on myös suuri, mutta kysymys tietenkin liittyy myös hallituspuolueiden keskinäiseen toimintaan.

Ed. Mertjärveä ei ole painostettu jäämään pois valiokunnan jäsenyydestä, (Keskustan ryhmästä: On varmasti!) vaan hän on tehnyt päätöksensä vapaaehtoisesti. Häntä ei ole myöskään painostettu toimimaan valiokunnassa oman vakaumuksensa vastaisesti.

4 **Juha Korkeaoja /kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä on meneillään viimeinen näytös siinä poliittisessa huijauksessa, joka alkoi ennen kunnallisvaaleja, kun hallituspuolueet siirsivät vaalien yli asioita, joista ei syntynyt hallituspuolueiden välillä yksimielisyyttä. Pyrittiin antamaan kuva siitä, että esimerkiksi vihreät kauppojen aukioloasiassa olisivat aukiolon laajentamista vastaan. Kokoomus pyrki antamaan sellaisen käsityksen, että sivarilaissa ei olla hallituksen esityksen takana (Ed. Zyskowicz: Ei ollakaan!) ja sosialidemokraatit pyrkivät antamaan käsityksen, että ei olla ylimääräisen savamaksun osalla hallituksen esityksen takana. (Ed. Puisto: Ei, vaan ollaan!)

Nyt nähdään: Tässä on alkamassa viimeinen näytös, jossa pääministeri Lipponen komentaa porukat takaisin ja huijaus, joka kansalaisille ennen vaaleja tehtiin, saa päätöksen, joka oli etukäteen jo tiedetty, että tässä näin tulee tapahtumaan. Minusta tällaisella periaatteella ei pidä antaa vapautusta valiokuntatehtävästä.

5 **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa puhemies! Ed. Korkeaojan puheenvuoroon voi täysin yhtyä. Liikkeiden aukioloaika ja eräät muut asiat olivat sellaisia, joissa vaalien alla puhuttiin toista ja asiat siirrettiin yli vaalien. Oli tällaista kaksien housujen ja kahden hameen politiikkaa. Tämä on sellaista politiikkaa, jota ei voi hyväksyä periaatteellisista näkökohdista. Vihreät mielellään esittävät, että heillä on arvopohjaista politiikkaa, mutta tämähän näyttääkin olevan niin sanottua pelin politiikkaa, kuten ed. Vennamo aikanaan tämän nimitti.

Kannatan myöskin sitä, että tämä ei ole se peruste, jolla voidaan vapautus myöntää.

6 **Ben Zyskowicz /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun olin eduskunnassa jo ed. Veikko Vennamon aikaan, niin aika tuli väistämättä mieleeni, kun ed. Korkeaoja puhui huijauksesta. Jos halutaan huijauksesta puhua, niin olisiko huijausta se, että keskusta on sitä mieltä, että maaseudulla saavat kaupat olla täysin vapaasti auki, mutta kaupungeissa niitä ei saa avata millään?

Mitä itse asiaan tulee, ed. Korkeaojan väite siitä, että siviilipalveluslain käsittelyn osalta olisimme ennen vaaleja olleet lyhentämistä vastaan ja nyt kunnallisvaalien jälkeen olisimme lyhentämisen puolesta, on väärä todistus. Me olimme ennen vaaleja ja olemme nyt vaalien jälkeenkin siviilipalvelusajan lyhentämistä vastaan.

7 **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuulun myöskin niihin edustajiin, jotka olivat täällä jo ed. Vennamon aikana (Naurua), niin aika tutut äänensävyt pitkästä aikaa ed. Korkeaojan puheessa kuului. (Ed. I. Kanerva: Pekka vai Veikko?) — Niin Veikko kuin Pekka Vennamon aikana, kaikki on koettu.

Ed. Korkeaojaa harmittaa tietysti suunnattomasti se, että hallituspuolueiden kansanedustajil-

la on todella tarkoitus muuttaa hallituksen esityksiä parempaan suuntaan. Me neuvottelemme niistä keskenään, ja tietysti se, että oppositio ei ole neuvotteluissa mukana, harmittaa oppositiota. Toivon, että ed. Korkeaoja malttaa siihen asti, kunnes mansikat kypsyvät. (Naurua)

8 **Virpa Puisto /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole ollut tässä salissa ed. Vennamon aikana, mutta olen oppinut jo keskustan oppositiotyylin ja haluan vastata siihen, että olen pahoillani opposition puolesta, kun se tuntuu olevan tuska, että hallitusryhmien edustajat eduskunnassa budjetin ollessa eduskunnan käsittelyssä korjaavat siinä olevia epäkohtia. (Ed. Ala-Nissilä: Ei siitä ole kyse!)

Me korjaamme savamaksuasian siten, että se poistuu tällä vaalikaudella, ja tulemme myös korjaamaan kuntien kelamaksuosuutta. Minä toivon, että saamme siihen keskustan tuen siitä huolimatta, että keskusta on vetänyt pois tukensa lakialoitteelta.

Puhemies: Kehotan nyt keskittymään ed. Mertjärven anomukseen.

9 **Irina Krohn /vihr:** Arvoisa puhemies! Haluaisin osallistua keskusteluun ryhmäkurista, joka on mielestäni demokratiamme suurimpia ongelmia. (Ed. Taipale: Teillä ei ole!) — Ed. Ilkka Taipaleen mielestä suurin on se, että meillä ei ole ryhmäkuria, mutta rohkenen olla eri mieltä hänen kanssaan. Kun katselee Helsingin vaalitulosta, niin kansalaiset ovat tässä minun kanssani samaa mieltä.

Liikeaikalain tilanne on ollut hyvin kiusallinen, ja ryhmämme enemmistön mukaan koko lakia ei olisi enää uudelleen tuoda, kun sama hallituspohja viime kaudella teki asiasta kompromissin. Politiikka ei ole aina sitä, mitä juuri yksi ihminen toivoo, ja tilanne on täällä muuttunut. Meidän ryhmämme enemmistö on ollut valmis hyväksymään sen parannetun kompromissin, joka eduskunnassa on muotoiltu. En luettele kaikkea, mutta sitten näette, että siinä nimenomaan kiinnitetään työntekijöiden asemaan ja muuhun huomiota. (Ed. Zyskowicz: Kyllä vihreät ovat hyviä!) — Voinko saada puhua rauhassa, ed. Zyskowicz, kun tämä tuntuu kiinnostavan kuitenkin? (Puhemies koputtaa)

Samaan aikaan, kun puhutaan sunnuntaista, joka Suomessa, kun meillä on vielä valtionkirkko, on hyvin herkkä asia, minun mielestäni tämä asia on omantunnon asia, koska meillä hyvin monella sunnuntaihin liittyy sellaisia vakaumuksellisia asioita, joita ylipäätänsä ei saisi käsitellä ryhmäkurin piirissä. Tästä omantunnonasiasta ei ole yhtenäistä mielipidettä. Tässä osa ihmisistä on sitä mieltä, että tämä ei ole omantunnon asia, vaan kaikki ovat ikään kuin vapaamatkustajia tai heidän omatuntonsa ei ole sitten totta.

Tilanne oli niin, että vihreät esittivät, että ryhmyrikokouksessa hallituspuolueiden tasolla tämä vihreän eduskuntaryhmän enemmistön tahto tulisi hallituspuolueiden kompromissiksi. Silloin ed. Rauha-Maria Mertjärvi, jonka vakaumusta koko esitys loukkaa, olisi voinut olla valiokuntatyössä (Puhemies koputtaa) sen oman kantansa mukana ja suuressa salissa. Tässä juuri tämä ryhmäkuri ilmenee siten, että ... Tulenko eteen puhumaan?

Puhemies: Olkaa hyvä, ed. Krohn.

Puhuja (korokkeelta): Tässä tilanteessa tulee ristiriita silloin, kun yksittäinen edustaja katsoo, että asia on omantunnon kysymys, mutta sitten on poliittisten ryhmien tahto. Ymmärsin myös, että ed. Rauha-Maria Mertjärvi haluaa, että eduskuntaryhmän enemmistön tahto toteutuu tässä asiassa niin, että hallituksen esitystä eduskunnassa parannetaan. Se linja, mikä nyt on valittu, turvaa käytännössä sen, että myös vihreän eduskuntaryhmän enemmistön tahto, joka on tämän kompromissin sorvaamisen takana, näkyy esityksessä. Mutta olen varma, että suuren salin äänestyksessä myös niiden edustajien tahto, jotka pitävät tätä omantunnon kysymyksenä ja ovat hallituksen esitystä sekä kompromissia vastaan, tulee ilmi.

10 **Toimi Kankaanniemi /skl:** Ed. Ulla Anttilan puheenvuoron osalta totean, että ihmettelen sitä, miten juuri nyt, tänä päivänä tai eilen, tuli eteen se, että ed. Mertjärvellä on kolme valiokuntaa. Se on kova taakka, tiedän sen itse. Mutta miten se tuli juuri nyt, eikö se voisi olla vielä viikon ajan, jolloin saisi tämän asian vietyä valiokunnassa läpi? Kun lehtikirjoituksiin tutustuu, huomaa sen yhteyden, mikä on pääministerin kannalla ja hallitusryhmien painostuksella yleensä tähän muutokseen.

Tältä osin ihmettelen todella, miten se nyt pitää tehdä, onhan kolme valiokuntaa ollut tässä

paljon pitempäänkin. Korostan juuri sitä, että ed. Mertjärvi on asiantuntijat kuullut asiassa ja on perusteltua, että hän vie mietinnön loppuun asti ja tulee myös tänne saliin sitä puolustamaan, ajatuksiaan muuttamatta.

11 **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Nyt esille noussut menettely, mikäli se on sellainen kuin lehtitietojen mukaan on kerrottu, on sinällään erittäin poikkeuksellinen. Ihmettelen vain, mihin tällainen menettely voi jatkossa johtaa, jos valiokuntien kokoonpanoa halutaan tilanteen mukaan hallituspolitiikan ja hallituksen sopimuksen toteuttamiseksi muuttaa. Minusta tälle tielle ei pitäisi lähteä.

Meillähän on menettely, jolla valiokunnan mietintö voidaan suuren salin käsittelyssä muuttaa, jos niin enemmistö täällä tahtoo. Tämä menettelyhän on toteutunut, niin kuin hyvin tiedämme, useissa hallituksen esityksissä aiemminkin. Jättäköön mietintöön vastalauseen se puoli, joka jää häviölle, enemmistön mukainen kanta tulee saliin käsittelyyn. Täällä on sitten mahdollista äänestyksillä, niin kuin hyvin tiedämme, muuttaa tämä valiokunnan näkemys. Minusta tämä tie on kuitenkin kestävämpi tie.

12 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Väistö juuri kertoi erinomaisen järjestelmän, miten asiassa tulisi toimia. Valiokuntatyö on osa kansanedustajan työtä. Täällä on käsitelty viime vuonna kysymystä, voiko kansanedustaja kieltäytyä valiokuntatyöstä, ja todettiin, että ei voi, vaan kansanedustajan velvollisuus on osallistua valiokuntatyöhön. Mielestäni on perusasia, että kansanedustaja voi toimia omantuntonsa mukaan ja saman periaatteen mukaan sekä valiokunnassa että täysistunnossa. Tästä oikeudesta pitää jokaisella kansanedustajalla olla oikeus pitää kiinni.

Keskustelu päättyy.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kankaanniemi ed. Smedsin kannattamana ehdottanut, että ed. Mertjärven vapautuspyyntöön ei suostuta.

Selonteko hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka suostuu ed. Mertjärven vapautuspyyntöön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on pyyntö hylätty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 95 jaa- ja 39 ei-ääntä, 13 tyhjää; poissa 52. (Ään. 1)

Eduskunta on suostunut ed. Mertjärven vapautuspyyntöön.

Puhemies: Ilmoitetaan, että talousvaliokunnan täydennysvaali toimitetaan huomenna perjantaina 17 päivänä marraskuuta kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 13 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään huomenna kello 10.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 145/2000 vp
Liikennevaliokunnan mietintö LiVM 10/2000 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin käydään asiasta yleiskeskustelu ja sen jälkeen otetaan lakiehdotus yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

1 **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Kysymyksessä on mietinnön esittelypuheenvuoro, jossa ihan lyhyesti kiinnitän joihinkin keskeisiin asioihin huomiota, niin että edustajien on helpompi orientoitua siihen, mitä tässä nyt on aikaansaatu.

Kysymyshän on siis laista tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta. Tässä erikoisesti valiokunnassa on puhututtanut ja selvityttänyt se asia, millä tavalla itse onnettomuuksien tutkimustoimintaa voitaisiin asiantuntemusta lisäämällä parantaa. Ei ole epäilystäkään, ettei tämä järjestely olisi toiminut tällä hyvin löyhästi sää-

dellyllä tavalla tähänkin saakka, mutta nyt on haluttu saada tämä asia lain muotoon ja antaa näille eri elimille suhtkoht selvä säädöstö. Valiokunta päätyi ehdottamaan vielä pitemmälle menevää säätelyä kuin oli itse asiassa hallituksen esityksessä, eli eräät asiat, jotka olisivat olleet valtioneuvoston asetuksessa, ovat nyt osana tätä lakitekstiä.

Nämä kaksi elintä, jotka ovat olleet erityisen syynin kohteena, ovat liikenneonnettomuuksien tutkinnan neuvottelukunta ja tutkijalautakunnat. Keskeinen sanoma on se, että jos näissä yhteyksissä saadaan jotakin uutta esille, niin se uusi pitäisi saada ministeriöiden kautta mahdollisimman nopeasti vietäväksi eteenpäin ja otettavaksi toisaalta lainsäädäntötyössä ja toisaalta esimerkiksi kouluopetuksessa jnp. liikennekasvatuksen osalta huomioon niin, että tutkinta ei vain olisi luonteeltaan epämiellyttävää tutkimusta sinänsä, vaan olisi johonkin konkreettiseen johtavaa.

Tässä mielessä valiokunta ehdottaa, että tähän neuvottelukuntaan tulisi oikeus- ja opetusministeriön edustus — perustelut juuri äsken todettiin — ja että erikoisesti tähän tutkintatyöhön osallistuisivat ammattikuljettajat. Pitkään mietimme, mikä ihme on se termi, joka kattaisi nyt oikealla tavalla juuri ne tahot, joita tässä halutaan kuvaan mukaan. Sitten pitkällisen pohdiskelun jälkeen päädyttiin ammattikuljettaja-nimikkeeseen. Toivottavasti valinta on hyvä ja oikea. Tärkeää on, että neuvottelukunnassakin on ammattikuljettajien edustus. Tästä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Emme lähteneet siis osoittamaan sitä, mikä on se erityinen taho, jonka piiristä tämä edustus syntyy. Sitä ei laissa sanottaisi, vaan siitä sitten myöhemmin tarkemmin säädetään.

Erikoisen tärkeää on, että alueellisten tutkijalautakuntien työssä on riippumatta siitä, onko ammattikuljettaja ollut osallisena kyseiseen onnettomuuteen, myöskin ammattikuljettajien edustus, jolloin siis se erityinen ammattitaito on tässä kuvassa mukana koko järjestelmässä. Sitä henkilökohtaisesti pidän erittäin hyvänä, että tämä asia käytiin perusteellisesti läpi ja se sai myöskin yksimielisesti konkretiaa valiokunnan mietinnössä.

Sitten toinen asia, joka puhututti paljon, oli onnettomuustietorekisterin tietojen asia, joka on, niin kuin arvoisat edustajat tietävät, hankala asia kaiken kaikkiaankin. Sitä koskevaa lainsäädäntöä hallintovaliokunta on mietintömuotoon saattanut pilvin pimein viime vuosien aikana, ja jälleen kerran on jouduttu tätä asiaa eräältä osalta ottamaan esille. Erittäin tärkeää on se, että henkilöitä koskevia arkaluontoisia tietoja ei levitetä yhtään enempää mihinkään paperiin kuin on tutkinnan kannalta tarpeellista. Toisaalta tärkeää on myöskin se, että näiden tietojen säilyttämiselle rekisterissä asetetaan kaikilta osin selvä määräaika. Sehän on kymmenen vuotta, sanotaan nyt lyhyesti näin. Myöskin nämä muut henkilötiedot poistettaisiin niiden kymmenen vuoden kuluttua rekisteristä. Tällä tavalla säädeltäisiin, sanoisinko nyt, pilkkua fiilaten näitä asioita.

Sitten vielä rahoituksesta. Nämä tutkinnathan rahoitetaan liikennevakuutuksen rahoista. Liikennevakuutuksen yhteydessä peritään liikenneturvallisuusmaksu, ja sosiaali- ja terveysministeriö sitten ohjaa tämän rahan näihin tarkoituksiin. Siinä rahojen käytön yhteydessä katsottiin myöskin sitä, miten eri toimijoitten osalta pitäisi katsoa, miten velvollisuudet toimivat. Erikoisesti kiinnitettiin poliisin työhön huomiota. Mietinnössä todetaan, että on täysin perusteltua, että poliisit voivat osallistua tutkijalautakuntien työhön työaikana. Siitä, minkälaisia palkkioita tästä toiminnasta maksetaan, annettaisiin tarkemmat säännökset erikseen.

Arvoisa puhemies! Minulla on sellainen vaikutelma, että hallituksen esitys selvästi parani valiokuntakäsittelyn aikana.

[2] **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! On aloitettava puheenvuoro ehkä poikkeuksellisesti, mikä ei yleensä kuulu tapoihini. Haluan erityisesti kiittää valiokunnan puheenjohtajaa siitä työstä, mikä hallituksen esityksen yhteydessä liikennevaliokunnassa oli. Mietintö saatiin yksimieliseksi. Totuuden nimessä voi sanoa, että ehkä sinne tuli liikaakin erilaisia mielipiteitä. Mutta mielestäni on hyvä, kun on kyse uudesta lainsäädännöstä, että on riittävästi erilaisia näkemyksiä, kun vielä saavutettiin yksimielisyys. Sanon tämän lähinnä senkin johdosta, että liikennevaliokunnalla on viime aikoina valitettavasti ollut sellaisia kokemuksia, että liikenneministeriö ei anna arvoa valiokunnan työlle eikä myöskään oikeastaan paljon sille, että eduskunnasta viestejä lähetetään joittenkin lakiesitysten yhteydessä, ponsia taikka muita. Tämä koskee tiehallintoa: kun valiokunta on esittänyt pyynnön ministeriölle, se on viipynyt pitkähkön ajan eikä vastausta ole annettu. Vaikka täällä on ilmeisesti Postin hallintoneuvoston puheenjohtaja paikalla, niin

Posti on toinen ongelmallinen kohta, ainakin minun henkilökohtaisen käsitykseni mukaan valiokunnan jäsenenä.

Arvoisa puhemies! Kuten tunnettua, meillähän on tämä tutkinta ollut ilman lainsäädäntöä. Se on lähtenyt liikkeelle vuonna 68 tavallaan vapaaehtoisen yhteistyön merkeissä, kun eri viranomaistahot lähtivät suorittamaan tieliikenneonnettomuustutkintaa. Meillähän on onnettomuuksien tutkinnasta annettu laki, erityislaki, mutta tieliikenneonnettomuuksien osalta meillä ei ole todellakaan ollut mitään säännöksiä, ja sen johdosta mielestäni on erittäin hyvä, että hallitus antoi tämän esityksen. Toisaalta, niin kuin aikaisemmin totesin, kun toiminta kuitenkin on aika tavalla sellaista, että se sisältää ikään kuin julkisen vallan käyttöä, mielestäni on ihan paikallaan, että se on lakisääteisesti säänneltyä ja näin myöskin turvataan tarkemmin toiminnan edellytykset.

Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja totesi, valiokunta on lisännyt erittäin paljon hallituksen esityksiin erilaisia näkökantoja. Osa on johtunut oikeusministeriön edustajan asiantuntijakuulemisessa antamista vinkeistä. Tuntuukin siltä, että liikenneministeriö ei tämänkään lain yhteydessä ollut asiallisesti kuullut oikeusministeriötä, mikä valitettavasti nyt tämän syksyn aikana on tullut esiin useankin hallituksen esityksen yhteydessä. Jokainen, joka tarkemmin käy lävitse liikennevaliokunnan mietintöä n:o 10 näiltä valtiopäiviltä nimenomaan pykälien osalta, voi huomata, että kymmeniin pykäliin on tehty erittäin paljon muutoksia ja jopa perusteellisiakin muutoksia.

Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja totesi, neuvottelukuntaa on laajennettu oikeusministeriöllä ja opetusministeriöllä. Puheenjohtaja myös totesi ne perusteet, jotka valiokunta näki perusteeksi sille, että nämä asiantuntijatahot tänne lisättiin. Yhtenä esittäjänä ja erittäin voimakkaana puolustajana oli ed. Bremer nimenomaan opetusministeriön osalta.

Itselleni oli yllätys valiokuntakäsittelyssä, että aikaisemmin asiantuntijoinakaan ei ole kuultu ammattiautoilijoita. Väitettiin heidän taholtaan jopa, että vaikka he ovat pyytäneet, että heidät kutsuttaisiin, jotta he voisivat lausua mielipiteensä jostain linja-auto-onnettomuudesta tai kuorma-auto-onnettomuudesta, pyyntöön ei ole suostuttu eli heitä ei ole kutsuttu. Sen johdosta mielestäni on erittäin hyvä, että saimme yksimielisesti pykäliin lisättyä nimenomaan asiantuntijajäsenet. Mietinnön perusteluissa on tästä tarkemmin selvitetty, millä perusteella valiokunta päätyi tähän.

Sama tilanne on myös 5 §:n kohdalla, jossa valiokunta on nimenomaan perusteluissa todennut: "Tutkittaessa onnettomuutta, jossa osallisena on esimerkiksi linja- tai kuorma-auto, valiokunta pitää välttämättömänä, että tutkinnassa on mukana myös asianomaisen ammattiryhmän edustaja." Mielestäni tämä on ihan paikallaan ja puolusteltavissa oleva lisäys hallituksen esitykseen.

Ottaisin vielä erään asian, joka puhutti aika paljon ja johon valiokunnan puheenjohtaja viittasi, eli virkavastuukysymyksen ja nimenomaan sen, että virkavastuu koskee myöskin nimenomaan asiantuntijaa, joka ei ole varsinaisesti tutkijalautakunnan jäsen. Nämä kaikki löytyvät 14 §:stä.

Mielestäni valiokunta oivalsi aika hyvin, kun lisättiin toiminnan valvonta 16 §:ään. Sosiaali- ja terveysministeriöhän valvoo nimenomaan rahoituspuolta ja rahojen käyttöä. Mutta nimenomaan varsinaisen toiminnan osalta nähtiin, että liikenneturvallisuustyö on sen verran arvokasta ja tärkeää, että myös siltä osin on paikallaan jonkinlaista valvontaa suorittaa, ja liikenne- ja viestintäministeriö katsottiin asianmukaiseksi elimeksi, joka valvontaa voisi suorittaa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni voi olla tyytyväinen siihen, että valiokunta oli yksimielinen näistä runsaista muutoksista, joita tehtiin.

[3] **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä äsken keskusteltiin siitä, kuka on ollut täällä Vennamon aikana ja kuka ei. Ed. Vennamo tapasi käyttää sanaa "teoriaherrat". Tässä mielessä ilolla tervehdin ammattiautoilijoiden mukaantuloa. Kyllä tämä käytännön näkökulma on hyvin tärkeä ja tuo nämä kovin valitettavan yleiset asiat niin sanotusti terveen järjen piiriin ammattiautoilijoiden kautta.

Sitten toinen seikka, joka on kysymys rekisteristä. Se minua hiukan arveluttaa. Tämän tyyppiset asiat ovat varmaankin osin rekisteröintiasioita, mutta toivoisin, että rekisteröintiä ei vietäisi kovin pitkälle, koska me tulemme aika lähelle intimiteettisuojakysymystä, vallankin kun tiedämme, kuinka monta ihmistä tällaiset onnettomuudet koskevat elämänsä aikana.

Sitten enemmänkin kysymys tai ihmettelevä huomio. 9 §: "Tutkijalautakunnalla on oikeus tarkastaa esineitä sekä perehtyä sellaisiin viran-

omaisen asiakirjoihin sekä tiehen ja ajoneuvoihin liittyviin muihin asiakirjoihin, joilla on todennäköisesti merkitystä tutkinnassa."

Arvoisa rouva puhemies! En muista lakitekstissä, pykälissä, aiemmin törmänneeni sanaan "todennäköisesti" ja sitä hiukan vieroksun.

4 **Erkki Pulliainen /vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuorona ed. Kekkoselle totean vain lyhyesti sen, että kun tällaista toimintaa tehdään, joka on täysin välttämätöntä — kun se laiksikin puetaan, se koetaan välttämättömäksi — siinä syntyy rekisteri väkisellä ja siinä tulee helposti erittäin monipuolinen rekisteristö. Nythän on kysymys juuri päinvastaisesta, että ei tehdä yhtään enempää rekisteriä kuin on tarpeellista ja että ne tietyt rekisteritiedot vielä otetaan sieltä pois, kun kymmenen vuotta on kulunut, niin että rekisterissä ei säilytetä mitään tarpeetonta yli sen ajan, mikä toimeliaisuuden kannalta on välttämätöntä.

5 **Tero Rönni /sd:** Rouva puhemies! Onnettomuuksien tutkinta on tärkeä asia, jota on syytä kehittää. Tieto onnettomuuksien syistä pitää saada heti liikkeelle ja käytäntöön, jotta voimme siten estää tulevat onnettomuudet ja samanlaiset tilanteet. Entisenä ammattikuljettajana täytyy tervehtiä ilolla ja tyydytyksellä ammattikunnan mukaan ottamista neuvottelukuntaan ja tutkijalautakuntiin.

Ed. Kekkoselle sanoisin, että käytitte väärää termiä, kun sanoitte "ammattiautoilija". Mietinnön tekstissä nimenomaan lukee "ammattikuljettaja". Se on kaksi aivan eri asiaa. Nimike on siinä mielessä aivan oikea, että "ammattikuljettaja" pitää sisällään joko itsenäisen yrittäjän, joka ajaa omaa autoaan, tai palkatun kuljettajan, joka tekee yrityksessä töitä. Siinä on tietynlainen ero. Jos on ammattiautoilija, hän voi olla sellainen, joka ei tien päällä juuri koskaan käy. Tämä on mielestäni oikeaan osunut nimike ja pitää sisällään koko ryhmän.

6 **Saara Karhu /sd:** Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Erkki Pulliainen selvensi jo tyhjentävästi lain perusteluja ja mietinnön syntyä. Haluankin tässä nostaa esiin vain yhden mielestäni merkittävän kohdan.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa ilmeni, että hallituksen esitystä rikosrekisteritietojen saannin osalta tulkittiin viranomaistenkin toimesta tarkoitettua laajemmin. Tämä johtui ilmeisimmin siitä, että hallituksen esityksen perusteella jäi epäselväksi, tarkoitetaanko liikennerikostiedolla myös rikosrekisteriin merkittyjä tietoja. Rikosrekisterilaissa kuitenkin säädetään tyhjentävästi rikosrekisteritietojen luovuttamisesta viranomaiselle. Mainittujen säännösten nojalla ei Liikennevakuutuskeskuksella rekisterin ylläpitäjänä eikä tutkijalautakunnilla tutkinnan suorittajina ole oikeutta saada tietoja rikosrekisteristä. Valiokunta ehdottaakin mietinnössään, että liikennerikoksia koskevat tiedot rajataan koskemaan tieliikenteen tietojärjestelmistä annetussa laissa tarkoitettuja tietoja liikennerikoksista. Sama lausuma löytyy valiokunnan mietinnöstä ja selventää nyt asiaa myös käytännön toimijoille. Asialla on ennen muuta merkitystä nimenomaan ihmisten yksityisyyden suojan kannalta.

Kaiken kaikkiaan muutenkin pidän valiokunnan tekemiä muutoksia erinomaisina parannuksina alkuperäiseen hallituksen esitykseen.

7 **Matti Kangas /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys laiksi tie- ja maastoliikenneonnettomuuksien tutkinnasta mielestäni tuo parannusta nykytilanteeseen. Se on kannatettava lakiesitys. Onnettomuudet tiellä ja maastossa sekä niitten tapausten tutkiminen myös vaativat lisää resursseja ja ammattimaista otetta, koska monesti tutkinnasta tehtyjen johtopäätösten ja lopputulosten pohjalta tehdään liikennettä koskevia määräyksiä ja turvallisuusnormeja.

On kannatettavaa, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja kertoi, että myös otetaan mukaan ammattimaisessa liikenteessä olevia autoilijoita ja kuljettajia. Se on melkoinen parannus. Mielestäni Suomessa tulee saada lisää turvallisuutta liikenteeseen maanteillä. Mielestäni tämä lakiesitys vie asioita tähän suuntaan.

8 **Klaus Bremer /r:** Ärade fru talman! Liikennevaliokunnan puheenjohtaja ed. Pulliainen on lyhyesti tuonut esille asioita, joihin liikennevaliokunta puuttui, ja on todettukin, että oli kovin paljon puututtavaa. Samoin ed. Vistbacka toisti liikennevaliokunnassakin ihmettelyä aiheuttaneen tosiasian, että liikenneministeriöstä toistuvasti tulee kovin kehnosti valmisteltuja lakiesityksiä liikenneasioista. Ei ole ollenkaan epätavallista, että oikeusministeriön edustaja istuu ja jokseenkin kirjoittaa lain uusiksi pykälä pykälältä. Nyt tässä oli paljon puutteita, ja olen samaa

mieltä kuin edelliset puhujat, liikennevaliokunnan jäsenet, jotka totesivat, että hallituksen esitystä on liikennevaliokunnan toimesta varmuudella huomattavasti parannettu.

Puutun muutamaan asiaan.

Ensinnäkin on edelleenkin hiukan omituista, että Liikennevakuutuskeskus on se, joka rahoittajana tavallaan myös istuu hyvin hallitsevassa asemassa liikenneonnettomuuksia selvittävässä tutkijalautakuntatoiminnassa. Vähän tuntuu siltä, että siinä on pukki kaalimaan vartijana. Mutta se nyt on se rahoitustie, jonka ilmeisesti valtiovarainministeriö hyväksyy, eikä tähän tällä hetkellä muuta ratkaisua ole. Se lienee sitten hyväksyttävä.

Mitä neuvottelukuntaan ja tutkijalautakuntiin tulee, niihin ehdotettiin jäseniksi pelkästään viranomaistahoja: Tielaitos, Ajoneuvohallintokeskus, liikenneministeriö, sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja Liikennevakuutuskeskus. Näin on, kuten ed. Kekkonen totesi, että teoriaherrat olivat täyttämässä kokonaan tutkijalautakuntatyön ja myös neuvottelukunnan.

Iloitsen kovasti siitä, että liikennevaliokunta yksimielisesti päätti ottaa tutkintaan mukaan nimenomaan ammattikuljettajat, ei niinkään ammattiautoilijat, vaan ammattikuljettajat, jotka istuvat käytännössä 24 tuntia vuorokaudessa tien päällä, eivät suinkaan nopeimmin kulkevina, vaan joutuvat ihmettelemään sekä ohituksia omalta osaltaan että muitten toteuttamina, teiden rakenteita ja kaikkea sitä, missä ennen kaikkea näkyy viranomaisen virheitä, teoriaherrojen virheitä. Näin ollen ammattikuljettajat ovat nyt onneksi mukana tutkinnassa tahona, joka voi huomauttaa viranomaistahoille tutkijalautakunnissa, että hei, ei se ole pelkästään ja yksiselitteisesti kuljettajan virhe. Hyvin monessa paikassa voi olla myöskin Tielaitoksen laiminlyöntejä, poliisin valvontalaiminlyöntejä, katsastusvirheitä, joita ei toistaiseksi koskaan ole otettu mukaan myötävaikuttavina tekijöinä vakavissa liikenneonnettomuuksissa. Tästäkin mielelläni annan ihan käytännön esimerkkejä.

Paljon on puhuttu Heinolan bussiturmasta. Siinä oli syytteessä pelkästään kuljettaja. Kuljettaja Heinolassa vapautettiin ja syyttäjä päätti viedä asiaa eteenpäin, ja se on sillä tiellä tällä hetkellä. Kuitenkin jokainen ammattikuljettaja tietää, että se ramppi, jolta tämä bussinkuljettaja poistui moottoriliikennetieltä, on susi. Se on täysin väärin rakennettu. Se on täysin epälooginen. Se on täydellisesti Tielaitoksen täydellinen moka, täydellinen munaus. Sellaista ei saisi olla. Näitä on hyvin paljon tieverkostossamme. Se on muodostunut sillä tavalla, että päätien yli kulkevan paikallistien linjausta on muutettu ja näin on katkaistu ennen luontevasti siihen liittynyt ramppi. Se tekee aivan omituisen, epäloogisen kiemuran nyt, kun se liittyy ylikulkutiehen. Mutta tästä ei ole onnettomuustutkinnassa millään tavalla puhuttu, siihen ei ole lainkaan puututtu. Toivon, kun tämä esimerkki on vain yksi monesta, että tästä eteenpäin ammattikuljettajat voivat tuoda oman osuutensa tutkintaan ja myöskin huomauttaa katsastusvirheistä, Tielaitoksen virheistä, viranomaisten virheistä, ehkä ratkaisevastikin myötävaikuttavina tekijöinä liikenneonnettomuuksien syntyyn.

Yleiskeskustelu päättyy.

Yksityiskohtainen käsittely:

Lakiehdotuksen sisältö hyväksytään keskustelutta mietinnön mukaisena.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyy.

2) Hallituksen esitys ehdollista vankeutta koskeviksi rikoslain säännöksiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys HE 177/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Tässä ehdotuksessa ei tehdä mitään mullistavia muutoksia ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Ehdollisen vankeuden asema rangaistusjärjestelmässä säilyisi keskeisiltä osin ennallaan. Kuten nykyisinkin, ehdollisena voitaisiin määrätä enintään kahden vuoden vankeusrangaistus. Esitys on osa rikoslain kokonaisuudistusta ja ollut valmistelussa jo useita vuosia.

Ehdollinen vankeushan on hyvin merkittävä osa rangaistusjärjestelmäämme. Käytännössä vankeuksista yli puolet tuomitaan ehdollisina. Näistä taas yli puoleen liitetään oheissakko.

Vuonna 98 yli puolet ehdollisista rangaistuksista määrättiin törkeästä rattijuopumuksesta. Oheissakko on juuri näissä käytetty lisä-, tehosterangaistus. Noin 90 prosenttia oheissakoista tuomitaan törkeästä rattijuopumuksesta.

Ehdollisen rangaistuksen tehoa osoittaa se, että suurimmalle osalle siihen tuomituista tämä rangaistus jää lajissaan ainoaksi. Ensimmäisen kerran ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomituista noin viidennes tulee tuomituksi seuraavien kolmen—viiden vuoden kuluessa uuteen ehdolliseen vankeusrangaistukseen. Tällöinkin uusia ehdollisia rangaistuksia kertyy yleensä yksi tai korkeintaan kaksi. Kaikista ehdolliseen tuomituista vain 3 prosenttia saa enemmän kuin kaksi uutta ehdollista ensimmäistä tuomiota seuranneiden viiden vuoden aikana, mutta nämä ovat sinänsä sitä vaikeampia tapauksia.

Alle 18-vuotiaana rikoksen tehneille nuorille tuomittavista vankeusrangaistuksista ehdollisten osuus on suuri jo tuosta erityissäännöksestäkin johtuen. Ehdottoman vankeustuomion toissa vuonna sai vain joka kuudes 15—17-vuotiaana vankeusrangaistukseen tuomituista.

Nuorillakin ehdollinen rangaistus enimmäkseen toimii hyvin. Ensimmäinen ehdollinen vankeusrangaistus jää ainoaksi noin 40 prosentilla ensikertalaisista nuorista rikoksentekijöistä. Uusijoillakin tulee vain yksi tai kaksi, ennen kuin aikuisikä tulee vastaan. Meillä on kuitenkin usean kymmenen nuoren joukko, jolle tällaisia ehdollisia vankeusrangaistuksia on kasautunut ja jolle tietyn tyyppisistä rikoksista, usein esimerkiksi auton luvattomista käyttöönotoista, on tullut suorastaan elämäntapa. Näiden rikoskierteiden katkaiseminen on ollut kovin hankalaa. Niissä selvästikään ehdollinen vankeusrangaistus ei ole toiminut. Myös oikeuslaitosta voidaan kritisoida siitä, että siellä ei ehkä ihan oikeata rangaistuslajia aina ole sovellettu.

Ehdollisia vankeusrangaistuksia määrätään täytäntöönpantaviksi varsin harvoin. Viime vuosina vain muutama prosentti kaikista ehdollisista rangaistuksista on tullut täytäntöönpantavaksi koeaikana tehtyjen uusien rikosten johdosta.

Ehdotuksessa säilytetään siis tuo perusperiaate, että enintään kahden vuoden pituinen vankeusrangaistus voidaan tuomita ehdollisena ja koeajan pituus voisi olla yhdestä kolmeen vuoteen. Ehdollisen vankeuden käyttöä vakiintuneesti rajoittavat harkintakriteerit kirjoitettaisiin tarkemmin ulos näkyviin lakiin. Ne ovat rikoksen vakavuus, tekijän syyllisyys ja aikaisempi rikollisuus. Kuten nykyisin, rangaistus voidaan määrätä ehdollisena, ellei erityisiä vastasyitä ole.

Alle 18-vuotiaana tehdystä rikoksesta ei saa tuomita ehdottomaan vankeuteen, elleivät painavat syyt sitä vaadi. Tämä on johtanut juuri siihen, että näillä alle 18-vuotiailla ehdollisia vankeusrangaistuksia myös peräjälkeen tuomitaan lukuisia.

Aiemman tuomion estevaikutusta koskeva erityissäännös kumotaan, koska tekijän aikaisempaan rikollisuuteen on lakiin otettavan yleissäännöksen mukaan kiinnitettävä huomio, kun päätetään mahdollisista ehdollisista rangaistuksista.

Sakkoa ei esityksen mukaan enää voitaisi määrätä ehdollisena. Tällaisia ehdollisia sakkoja on vuosittain tuomittukin vain muutama, ja se on ollut reliikki rangaistusjärjestelmässä.

Uusi oheisrangaistus esitetään mahdollistettavaksi ehdollisen rangaistuksen yhteydessä. Yli yhden vuoden pituisiin ehdollisiin vankeusrangaistuksiin voitaisiin liittää 20—90 tuntia yhdyskuntapalvelua.

Mahdollisuus määrätä alle 21-vuotiaana rikoksen tehnyt valvontaan säilyisi, mutta valvonnan perusteet otettaisiin nykyistä selvemmin lakiin. Nämä perustelut olisivat ne, että valvontaa on pidettävä perusteltuna sosiaalisen selviytymisen edistämiseksi sekä uusien rikosten ehkäisemiseksi. Paraikaa istuu oikeusministeriön toimikunta, jossa mietitään yleensäkin vankeusrangaistuksen jälkihuoltoa, mutta myös valvonnan, sekä ehdonalaisen vapauden että ehdollisen rangaistuksen saaneiden valvonnan, tehostamistoimia.

Ehdollinen vankeus voitaisiin esityksen mukaan panna täytäntöön koeaikana tehdyn ehdottomaan vankeuteen johtaneen rikoksen johdosta. Siten uusi ehdollinen vankeus ei enää voisi johtaa ehdollisen vankeuden täytäntöönpanemiseen. Tämähän on nykyisinkin ollut harvinainen tilanne, että tavallaan vanha ehdollinen määrättäisiin pantavaksi täytäntöön, mutta samaan aikaan uudesta rikoksesta määrättäisiin ehdollinen. Tässä käräjäoikeuksien tulisi arvioida rangaistuslajia tarkemmin. Ehdollinen toki voidaan panna täytäntöön, mutta silloin uudenkin rikoksen täytyisi olla sen verran vakava, että siitä suoraan määrätään myös ehdotonta vankeutta.

Kokonaisuutena siis muutokset eivät ole kovin isoja, mutta ne virtaviivaistaisivat ehdollisen vankeusrangaistuksen asemaa rangaistusjärjes-

telmässämme ja toisivat joitakin uusia keinovalikoimia tuomioistuinten arvioidessa, minkä tyyppinen rangaistus on kustakin rikoksesta tuomittava.

Ed. Markkula merkitään läsnä olevaksi.

---

2 **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Toivottavasti tämä uudistus parantaa ehdollisen vankeustuomion käytäntöä ja tehokkuutta. Todellisuudessa ehdollisella vankeustuomiolla ei ole niin suurta merkitystä ollut kuin usein luullaan. Tässä on aika korkea raja: jopa kaksi vuotta vankeutta voidaan määrätä ehdolliseksi. Esimerkiksi monet ryöstöt, ajaa hengiltä rattijuoppo toisen, ovat tämän tyyppisiä tapauksia. Niistä pääsee siis ehdollisella tuomiolla, mitä ei välttämättä voida pitää ihan oikeana.

Käytäntö on ollut vielä viime vuosina se, että ehdollinen tuomio on annettu useita kertoja, neljä viisi kertaa samalle henkilölle aina vain ehdollinen tuomio. Silloin siitä on kyllä kadonnut se teho pois, mitä sillä on tarkoitettu. Toivottavasti nämä muutamat sanamuodot tässä nyt korjaavat tämän seikan. Lakiehdotuksessahan sanotaan suoraan, että "voidaan määrätä ehdolliseksi". Se ei millään tapaa ehdottomasti edellytä tuomioistuinta niin menettelemään, vaan se voi vapaasti harkita, missä tapauksissa voi antaa ehdollisen tuomion ja missä ei.

3 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tekee mieli yhtyä ed. Myllyniemen kritiikkiin, jota hän toi ehdollista vankeutta koskevan käytännön toimimattomuudesta tai ainakin tehottomuudesta kasvattaa tuomittua kansalaista yhteiskuntakelpoiseksi. Mielestäni kovin monia ehdollisia vankeusrangaistuksia ei voisi siinä mielessä ajatella ilman kovempaa sanktiota, koska silloin jo on käynyt ilmi, että yksi tai toinen ehdollinen tuomio ei ole tuottanut tehoa, koska edelleen on rikollisia tekoja tehty. Yhden, enimmillään kaksi ehdollista tuomiota voi vielä ymmärtää.

Mutta se, mihin toivoisin kiinnitettävän huomiota, on ehdonalaisen valvojan asema, jotta hänellä olisi toimintaresurssit hoitaa tuo vaativa tehtävä. Tällä hetkellä valvojat on jätetty aika lailla yksikseen. Silloin varsinkin, jos on yksityinen kansalainen, ettei joku viranomainen, valvojana, hänellä ei ole mitään resursseja muuta kuin luottamus, joka on hänelle uskottu tuon tehtävän hoitamista varten.

4 **Pekka Kuosmanen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys ehdollista vankeutta koskevan rikoslain säännösten muuttamiseksi on paikallaan. Ainut ongelma on se, että nuoret eivät koe minkäänlaiseksi rangaistukseksi ehdollista vankeutta. Toinen ongelma on se, että kihlakuntien käräjäoikeuksien tuomiot asianomaisen rikollisen kohdalla eivät kirjaudu käräjäoikeuden päätöspäivänä, vaan sama rikollinen voi saada useita tuomioita eri kihlakunnista. Tietojeni mukaan eräs henkilö oli saanut 16 eri tuomiota ehdollista. Toivon, että oikeusministeriö puuttuu siihen, ettei tämä olisi jatkossa mahdollista, että sama henkilö tuomitaan niin monta kertaa ehdolliseen.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

3) Laki tuloverolain 124 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 150/2000 vp (Bjarne Kallis /skl ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Bjarne Kallis /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä lakialoitteessa esitetään verotuksen kiristämistä lyhytaikaisiin myyntituloihin ja lieventämistä sellaisiin satunnaisiin luovutusvoittoihin, jotka perustuvat pitkäaikaiseen omistukseen. Olemme monta kertaa verokeskustelussa esittäneet, että kristillisen liiton verolinja on yksinkertaisesti sellainen, että verotetaan ankarasti sitä, mitä yhteiskunta ei tarvitse, ja lievästi sitä, mitä yhteiskunta tarvitsee. Me toivomme todella, että ihmiset säästäisivät, pitäisivät tämän omaisuuden, ja jos sitten vuosikymmenien jälkeen syystä tai toisesta luopuvat omaisuudesta, luovutusvoittoa verotettaisiin lievästi.

Tällä hetkellä yli kymmenen vuotta omistetun omaisuuden luovutusvoittoa verotetaan saman pääomaveroprosentin eli 29 prosentin mukaan, ja ottaen huomioon, että hankintahintaolettama on 50 prosenttia, veroa menee enintään 14,5 prosenttia myyntihinnasta. Tämä 14,5 prosenttia voi tuntua pieneltä, mutta ottaen huomioon, ettei verolainsäädännössä huomioida lainkaan inflaatiota, se voi todellisuudessa olla aika suuri.

Toisaalta kun omaisuus hankitaan aamupäivällä ja myydään iltapäivällä, luovutusvoitosta maksetaan 29 prosenttia veroa. Sitä kannattaa tietenkin verrata siihen veroprosenttiin, jonka työntekijä ylityöstä maksaa. Työntekijä, joka tekee kahdeksan tunnin työpäivän, on kaksi tuntia ylitöissä, maksaa näistä ylitunneista, ylityökorvauksista, noin 50 prosenttia veroa. Herää kysymys, ovatko nämä oikeassa suhteessa. Sen takia esitämme tässä lakialoitteessa, että lähinnä keinotteluun liittyvät luovutusvoitot joutuisivat ankaramman verotuksen kohteiksi, ja mikäli veroprosentti on 50, se on todellisesta luovutusvoitosta silloin 50, mutta kuitenkin enintään noin 40 prosenttia, kun otetaan myöskin huomioon hankintahintaolettama.

Kun tässä käytin paljon prosentteja, tämä tuntui varmasti varsin sekavalta, mutta loppujen lopuksi se on hyvin yksinkertainen. Totean vielä kerran: alle kuusi kuukautta omistetun omaisuuden luovutusvoittojen verotusta kiristettäisiin nykyisestä 29 prosentista 50 prosenttiin ja vastaavasti yli 20 vuotta omistetun omaisuuden luovutusvoittoja lievennettäisiin nykyisestä 29 prosentista 14,5 prosenttiin. Tämä merkitsisi myöskin lisää verotuloja valtion kassaan. Viime vuonna luovutusvoittojen kokonaismäärä oli yli 7 miljardia markkaa ja huomattava osa niistä perustui juuri lyhytaikaiseen omistukseen. Varovainen laskelma osoittaa, että valtion kassaan tulisi noin 200—300 miljoonaa markkaa vuodessa, ja aloitteeseen kannattaa kyllä näin ollen suhtautua myönteisesti.

[2] **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kalliksen luonnehtima aloite on tavattoman hyvä. Se on osa kristillisen liiton eduskuntaryhmän vaihtoehtobudjettia ja omalta osaltaan loisi mahdollisuuden sille sosiaaliselle paketille, joka meillä vaihtoehtobudjetissa on mukana. Aloite sinänsä edustaa vahvaa sosiaalista vastuuta. Sehän ottaisi sieltä, missä tapahtuu nopeaa rikastumista, ja antaisi mahdollisuuksia niille, jotka haluavat pitkäjänteisesti säästää, suorastaan yllyttäisi pitkäjänteiseen osakesäästämiseen. Samalla se myöskin vähentäisi spekulaatiota. Luulen, että myöskin aika monet kansalaiset ovat kokeneet hieman epäoikeudenmukaisena, että jotkut saattavat rikastua tavattoman nopeasti, vaikka tiedämme, että se sinänsä on riskipeliä myöskin rahankäyttäjän kannalta.

Oikeastaan ihmettelen sitä, että hallitus ei ole tätä asiaa napannut itsellensä. Tämä on sen kaltainen aloite, että hallituksen kannattaisi tämä hyödyntää, mutta ehkä sitten tulevaisuudessa.

[3] **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Syvän laman lasku on vielä maksamatta monen perheen ja yksilön kohdalla. Nämä ihmiset odottavat nyt korjaavia ja auttavia toimenpiteitä yhteiskunnalta, ja luonnollisesti toimenpiteet myös maksavat jotakin. Siksi ed. Kalliksen nimissä kulkeva aloite eräänlaisen "keinotteluveron" säätämisestä on hyvin perusteltu. Arvioitu tuotto, 200—300 miljoonaa markkaa, on niin suuri summa, että sillä voitaisiin jo tiettyihin hyvin valikoituihin kohteisiin saada ratkaiseva apu yhteiskunnassamme.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

4) Laki varainsiirtoverolain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 151/2000 vp (Bjarne Kallis /skl ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Bjarne Kallis /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Tämäkin lakialoite liittyy kristillisen liiton vaihtoehtobudjettiin. Me olemme arvioineet, että mikäli tämä otetaan käyttöön, se tuottaa valtion kassaan toista miljardia markkaa vuodessa.

Kysymyksessä on varainsiirtoverolain muutos niin, että varainsiirtoveroa eli vanhaa leimaveroa ruvettaisiin perimään pörssikaupassa. Varmasti moni muistaa, miten aikaisemmin perittiin pörssikaupasta veroa 1,2 prosenttia, mutta kun

lama tuli Suomeen ja pörssikauppa pysähtyi, niin Ahon hallitus, jossa kristillinen liitto oli myös mukana, oli sitä mieltä, että pörssikauppaa pitäisi elvyttää. Me olimme samaa mieltä ja ajoimme myöskin voimakkaasti sitä, että pörssivero poistettaisiin arvopaperikaupasta, mutta samanaikaisesti ilmoitimme, että kun pörssi elpyy ja ajat muuttuvat, niin pörssivero voidaan ottaa takaisin käyttöön.

On myöskin muistettava, että monesta arvopaperista maksetaan tänä päivänä varainsiirtoveroa. Varainsiirtoveron kohteena ovat muun muassa asuinhuoneistot. Kun kansalaiset ostavat asuntoja, osakehuoneistoja, he maksavat aina kaupan yhteydessä 1,6 prosenttia veroa, mikäli huoneisto ei ole ostajan ensimmäinen asunto. Tietysti voi kysyä, minkä takia pörssistä hankitun arvopaperin tulisi olla edullisemmassa asemassa kuin esimerkiksi asunnon hankkimisen, joka oikeastaan kaikille on välttämätön.

Hallitusohjelmaan sisältyy myöskin kohta Tobinin verosta. Nyt en muista, miten se on hallitusohjelmassa ilmaistu, mutta monesti tässä salissa on siitä puhuttu. Tobinin veron päätarkoitus ja -tavoite on ruveta verottamaan kansainvälisiä valuuttasiirtoja. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on Tobinin veron kannalla, mutta ymmärrämme varsin hyvin, että se edellyttää oikeastaan kaikkien maitten mukaantuloa, Suomi yksin ei voi tällaisia pääomasiirtoja verottaa.

Tänä päivänä luin, mitä Englannin pääministeri Tony Blair ja Suomen pääministeri Paavo Lipponen lausuivat Euroopan unionista. Molemmat totesivat, että EU:n sisällä on tehtävä taloudellisia ja sosiaalisia uudistuksia. Nämä sosiaaliset uudistukset edellyttävät tietenkin rahaa. Ei sosiaalista uudistusta voi juuri toteuttaa ilman rahaa. Rahaa olisi mahdollista saada taloudellisista uudistuksista, ja yksi taloudellinen uudistus voisi olla se, että otetaan Euroopan unionin sisällä käyttöön pörssivero. Todettakoon, että Englannin eli Lontoon pörssissä peritään aina kaupan yhteydessä 0,4 prosenttia veroa eikä Lontoon pörssi ole tästä kärsinyt.

Vielä haluan, arvoisa rouva puhemies, todeta, että se kauppa, joka arvopaperipörssissä käydään, on, uskallan melkein sanoa, pääasiallisesti enemmän tai vähemmän keinottelua. Suomen pörssin päivän liikevaihto on 3—4 miljardia markkaa, ja jokainen ymmärtää, että uutta rahaa 3—4 miljardia markkaa ei voi käytännössä joka päivä tulla pörssiin, vaan se on samaa rahaa, joka kiertää. Tätä rahaa voidaan aivan perustellusti verottaa.

Rouva puhemies! Ehdotus on varsin vaatimaton, 0,15 prosenttia, joka tarkoittaa esimerkiksi 10 000 markan osakekaupassa 7 markkaa 50 penniä myyjältä ja 7 markkaa 50 penniä ostajalta. Olen aivan vakuuttunut siitä, että yksikään kauppa ei tämän takia jää tekemättä. Jos henkilö haluaa osakkeita 10 000 markan edestä, on lähes yhdentekevää, paneeko hän 7,5 markkaa lisää siihen. Aivan sama koskee myyjää, saako 10 000 markkaa vai 7,50 markkaa vähemmän.

Toivon, että tämä ennemmin tai myöhemmin toteutuisi. Tuskinpa se tänä vuonna toteutuu, mutta ennemmin tai myöhemmin.

[2] **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Jälleen joudun ihmettelemään, ettei hallitus ole tätä ideaa jo napannut itselleen. Näin helpolla ja myöskin oikeudenmukaisella tavalla tässä voitaisiin edetä ja ongelmia hoitaa. Valitettavasti Suomessa on kovin puhtaaksi viljelty veroajattelu; en tiedä, onko se virkamieskunnassa vai myöskin poliitikkojen taholla. Ollaan kovin varovaisia ja mietitään, tekisivätkö markkinat jotakin, karkaisivatko markkinat johonkin jne. Perusteluissa todetaan, että muun muassa Isossa-Britanniassa tällainen vero on olemassa, eikä kukaan epäile, ettei Lontoon Cityssä kauppaa käytäisi tänään ja vielä huomennakin. Meillähän on verotuksessa huomattavia ongelmia monissa asioissa, muun muassa työn verottaminen, arvonlisävero niihin työsuorituksiin, jotka ovat hyvinkin työvaltaisissa palveluyrityksissä jne. Sieltä pitäisi keventää. Tästä voitaisiin ottaa ja miettiä vähän uudestaan näitä meidän veroajattelumme perusteita ja pyrkiä oikeudenmukaisuuteen.

[3] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kristillisen liiton aloitteessa on erinomainen henki ja ajatus ja järki matkassa. Mutta valitettavasti, rouva puhemies, tässä on itsellä vähän ajolähdön maku. Kun varsinaiset asiantuntijat, ed. Esa Lahtela ja ed. Seivästö, ovat minun takanani, joudun ehkä paikkaamaan omaa puheenvuoroani tämän jälkeen. Uskon, että heidän näkökulmissaan tulee ehkä joitakin uusi ulottuvuuksia, jotka eivät nyt vielä tällä kertaa tässä maalaisjärjen mukana ole kulkeutuneet näkyviin.

Mutta kaiken kaikkiaan tämä, niin kuin ed. Kallis perusteli, on varsin pienen muotoinen, pieni summa, mitä tässä kerätään ja on saatavissa.

Kuitenkin sillä on merkittävä osuus valtiontalouteen ja merkittävä osuus siihen asiaan, että niillä, jotka asian hallitsevat, tekevät nopeita voittoja, pikavoittoja, on ehkä vähän varaa maksaakin. Sen sijaan piensäästäjä, joka säästää pitkällä aikavälillä, säästää tulevaisuuttansa varten ja uskoo siihen, että kurssit joskus ovat vielä paremmat kuin päivän kurssit ajoittain ovat olemassa, ei kuitenkaan ole tässä maksumiehenä ainakaan merkittävässä määrin. Siinä mielessä toivon, että tämä nopeasti menisi eteenpäin ja hallitus voisi omia tämän asian ja ryhtyä panemaan valtiontaloutta parempaan järjestykseen kuin se tällä kertaa on olemassa.

Tässä asiassa on nähtävissä, ettei ole mitään armahduspykälää silloin, kun on piensijoittajasta kysymys ja veron määrä on pienempi kuin kantokulut. Toivottavasti valiokuntakäsittelyssä löytyisi sellainen tapa, jolla tämäkin asia armahdettaisiin, etteivät kantokulut olisi suuremmat kuin kertyvä vero.

4 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on hyvä aloite, ja tämä on oikeastaan hallitusohjelman mukainen. Nimittäin hallitus on ohjelmassaan muun muassa luvannut veropohjan laajentamista, ja tässä se tietyllä tavalla laajenee mutta muuttuu myös sisältö. Tämä on ideana hyvä. Tässä tulee lyhytaikainen omistus, ja juuri niin kuin edellä ed. Seppo Lahtela totesi, niillä, jotka hakevat pikavoittoja ja tekevät nopeita kauppoja, olisi vähän kireämpi vero ja niillä, jotka hakevat pysyvämpää olotilaa ja todennäköisesti eivät ole pikavoiton tavoittelijoita, totta kai pitäisikin olla matalampi vero. Se kuvastaisi muutenkin tähän yhteiskuntaan pitempiä, pysyvämpiä ratkaisuja eikä semmoista pikayhteiskuntaa, joka joka paikassa on olemassa: Kaikki on kertakäyttöä ja pikapika-semmoista, ja siitä pitää rokottaa vähän enemmän.

Kannatan ja toivon, että hallitus voisi todella napata tämän joko tässä muodossa tai vähän muutettuna. Eihän hallitus koskaan tee ihan samalla tavalla kuin edustajat tekevät, koska hallitus jättää oman peukalonjälkensä tähän aina.

5 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Veropohjan laajennus siihen suuntaan, missä rahaa liikkuu, on täysin perusteltua. Silloin voidaan ehkä tehdä kevennyksiä jossain toisessa suunnassa ja saada myös lisävaroja tarpeellisiin tehtäviin. Vaikka kouluaikanani matematiikka ei ollut vahvimpia aineitani, kun lyhyesti laskee yhteen keinotteluveron oletetun tuoton ja pörssiveron oletetun tuoton, yhteissumma on jo noin 1,5 miljardia markkaa. Silloin liikutaan jo sellaisissa summissa, joilla pystytään paljon saamaan aikaan korjaavia toimenpiteitä ihmisten arkeen ja arjen sujuvuuteen meidän yhteiskunnassamme.

Vieressä ed. Seppo Lahtela viittasi piensijoittajien ongelmiin hyvin perustellusti. Jos ajattelemme tässä yhteydessä tavallista pankkisäästäjää tällä hetkellä, kun korkotaso on se, mikä se on, ja inflaatio on niin korkealla, siellä oikeastaan menee jo tappion puolelle sijoitustoiminta. Toivottavasti maan hallitus saa laukkaavan inflaation nyt aisoihin, sillä siinä tulee pikkuhiljaa aikapommi suomalaisessa yhteiskunnassa.

6 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Ismo Seivästö toi erittäin tärkeitä näkökohtia esille. Meillä tällä hetkellä tavallinen säästäjä kärsii, hän itse asiassa saattaa, kuten ed. Seivästö toi esille, jopa menettää. Minä uskon, että tällä aloitteella, josta nyt keskustelemme, haluttaisiin tervehdyttää talouselämää tältä osin. Toivon aloitteelle menestystä ja ennen kaikkea sitä, että saataisiin inflaatio hillintään ja myöskin järkevä taloudellinen säästäväisyys arvoonsa.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

5) Laki rikoslain 32 luvun muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 153/2000 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

6) Laki rikoslain 46 luvun 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 154/2000 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

7) Laki lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 155/2000 vp (Sulo Aittoniemi /alk)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

1 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen tekemässä aloitteessa on erinomaisen hyvä henki ja juoni olemassa siitä, että yksinhuoltaja saisi vähän paremman lapsilisän kuin sellainen, joka on perheellinen. Mutta käsittääkseni tämä ei ole välttämättä oikea signaali tästä yhteiskunnasta olemassa, koska saattaa olla sellaisia houkutteita olemassa, että tämä kannustaa yksinhuoltajuuteen. Mielestäni eduskunnan säätäessään lakeja pitäisi pyrkiä kaikin keinoin siihen asiaan, että kannustettaisiin perheitten koossapysymiseen, perhehuoltajuuteen ja kokonaisiin perheisiin, ja sellaisena tätä ei näin nähtäisi.

Pidän kuitenkin ajatusta sellaisenaan kannatettavana, että yksinhuoltajan asema, jos syystä tai toisesta joku siihen joutuu, ei ole häävi olemassa, että tukea se ansaitsee. Perheitten koossapysymistä pitäisi tukea ja perheitten kasaamista pitäisi yleensä kannustaa. Toivon, että tämä tulisi näköalana huomioon paremmin otetuksi.

2 **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Lapsilisät ovat jääneet lamavuosien tasolle noin kokonaisuutenakin ottaen, ei ainoastaan silloin, kun on kysymys yksinhuoltajista. Valitettavasti, vaikka taloudellinen tilanne on Suomessa parantunut, hallitus ei ole oikein rientänyt korjaamaan niitä leikkauksia, jotka 90-luvulla tehtiin laman syvimmässä vaiheessa ja sen jälkeen. Tässä suhteessa olisi jo aika tarkastella perheitten hyvinvointia ja asemaa ja siinä suhteessa myös lapsilisän määrää muidenkin kuin yksinhuoltajien kohdalla, vaikka todelliset yksinhuoltajat ovatkin monesti hyvin tiukoilla sekä henkisesti että taloudellisesti.

3 **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kansalaisten kansanedustajiin ottamissa kontakteissa ovat kyllä tulleet esille ne ongelmat erityisen monilukuisesti, mitkä liittyvät yksinhuoltajien tilanteisiin. Lukuisat henkilöt jatkuvasti ottavat näissä asioissa yhteyttä ja arvatenkin myös aloitteen tekijään, joten varmasti aloite tältä osin on perusteltu.

Yhdyn nimenomaan niihin näkökohtiin, joita edustajat Seppo Lahtela ja Ismo Seivästö juuri toivat esille. Lapsilisät ovat valitettavasti jääneet jälkeen. Meillä yhteiskunnassa pitäisi kiinnittää huomiota lapsiperheiden asemaan entistä enemmän. Todellakin, jos ajatellaan vaikkapa poliisia tai opettajaa Helsingin seudulla, kovin monta tuhatta markkaa ei jää palkasta käteen, ja kun siitä menee puolet asuntoon ja jos pitäisi vielä perhettä elättää, elämä on tavattoman tiukoilla. Tämän vuoksi lapsiperheiden asemaan yleisestikin tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota.

4 **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Mielestäni kiireellisin tehtävä lapsiperheitten kohdalla olisi pysäyttää kansaneläkkeen lapsikorotuksen leikkaaminen. Toivottavasti näin menetellään vielä tämän syksyn aikana. Usein on kyse nuorista perheistä. Meille on luotettavilla laskelmilla osoitettu, että ensi vuonnakin reaalitulokehitys näissä perheissä olisi negatiivinen. Usein tällaisissa perheissä on myös toinen puoliso työtön. En tietenkään millään vastusta tätäkään lakiesitystä, joka on tehty. Kuitenkaan nyt emme voi varmuudella sanoa, onko tämä oikea tapa tukea lapsiperheitä. Yksinhuoltajan asema on usein vaikea. Mutta vielä kerran toistan, että kansaneläkkeen lapsikorotus, jota on vuodesta toiseen syöty, on merkittävästi heikentänyt juuri tällaisten nuorten useampilapsisten perheitten elämää. Siinä nuori henkilö on joutunut eläkkeelle.

Puhemies: Kehotan myös sisällöllisesti keskittymään kulloinkin esillä olevaan aloitteeseen.

5 **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Se on hyvä huomautus, nimittäin tässä on sinällään tärkeästä asiasta kyse. Minusta ed. Aittoniemi tekee paljon aloitteita ja moni osuu ihan oikeaan asiaan.

Sinällään tämä on kaksiteräinen miekka, niin kuin puheenvuoroissa on kuultu siitä, kannustetaanko yksinhuoltajuuteen vai ei. Joka tapauksessa meidän pitäisi tunnustaa se tosiasia, että yksinhuoltajilla on vaikeuksia, mutta sinällään tilanteet ovat joka yksinhuoltajan kohdalla erilaisia. Sen takia tietysti rahan tarpeen määrittäminen, onko se lapsilisän muodossa vai mikä se

muoto on, on tietysti asiallinen. Viime kaudellahan lapsilisiä leikattiin. Muistan seisoneeni viimeiseen mieheen sen takana, että niitä ei leikattaisi. Sen takia puheet siitä, mitä täällä nyt on puhuttu, että tasollisesti lapsilisät ovat jääneet jälkeen, ovat ihan totta.

Mutta tietysti en yksinhuoltajien osalta tiedä, voidaanko kehittää muita semmoisia järjestelmiä, joilla heitä tuettaisiin enemmän ei pelkästään lapsilisien muodossa vaan verovähennyksen muodossa, ja onko muita tukimuotoja olemassa, joilla sitä ahdinkoa ei olisi, mitä niissä puhelinsoitoissa ja kirjeissä peräänkuulutetaan, mitä ed. Oinonenkin totesi, joita tulee edustajille viikoittain ja päivittäin.

En osaa nyt suoraan sanoa, onko tämä hyvä vai ei. Mutta valiokuntahan kuulee runsaan asiantuntijajoukon ja siinä vaiheessa sitten tietysti tekee päätöksen, lähteekö tämän tyyppiseen vai onko jokin muu muoto parempi yksinhuoltajien auttamiseksi.

[6] **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! En kokenut esitystä mitenkään sellaiseksi, että tässä nyt kannustettaisiin yksinhuoltajuuteen. Kun lakitekstiä katsoo, tässähän on lopussa: "Yksinhuoltajana ei kuitenkaan pidetä henkilöä, joka avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa toisen henkilön kanssa." Tässä on varmaan kysymys todella aidosta yksinhuoltajasta.

Mitä tulee perheiden tukemiseen, hyvin kiireellinen asia on myös se, että perheessä eivät molemmat huoltajat olisi työttöminä.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Laki tieliikennelain 88 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 156/2000 vp (Petri Neittaanmäki /kesk)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Petri Neittaanmäki /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Valtioneuvosto on määritellyt tavoitteekseen vähentää vuosittaisten liikennekuolemien määrän alle 250 vuoteen 2005 mennessä. Tähän tavoitteeseen ei varmasti päästä ilman merkittäviä uusia turvatoimia. Esimerkiksi viime vuonna tieliikenteessä kuoli peräti 431 ihmistä, eikä kovin hyvältä tilanne näytä kuluvanakaan vuonna. Tilastokeskuksen poliisilta kerääämien ennakkotietojen mukaan liikenteessä on tämän vuoden tammi—syyskuun aikana kuollut jo 287 ihmistä.

Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunta luovutti liikenne- ja viestintäministeri Olli-Pekka Heinoselle 9. marraskuuta laatimansa liikenneturvallisuussuunnitelman vuosille 2001—2005. Suunnitelmassaan neuvottelukunta esittää uusina turvatoimina muun muassa valvonnan tehostamista ja pidempiä ajokieltoja sekä handsfree-laitteen käyttöpakkoa. Liikennemäärien kasvaessa ja liikenteen ilmapiirin muuttuessa jatkuvasti piittaamattomampaan suuntaan on valvonnan tehostaminen varmasti paikallaan, mutta pelkästään sillä asetettuihin tavoitteisiin ei päästä.

Kiinnitin erityisesti huomiota liikenneturvallisuussuunnitelman kohtaan, jossa esitetään turvavyön käyttöpakon ulottamista myös kuorma- ja linja-autoihin sekä takseihin. Suunnitelmassa ei kuitenkaan puututtu millään tavalla lasten turvalaitteiden käyttöön.

Lapsiakin on voitava suojella liikenteen vaaroilta, sillä liikenneonnettomuudet aiheuttavat lasten tapaturmaisista kuolemista edelleen merkittävän osan. Kaikista lapsille liikenteessä tapahtuvista onnettomuuksista autossa matkustaville sattuu niitä lukumääräisesti eniten.

Yksi merkittävä lasten liikenneturvallisuutta parantava keino olisi huolehtia lasten turvalaitteiden asianmukaisesta käytöstä liikenteessä. Lasten turvaistuinten ja turvalaitteiden käyttö on tutkimusten mukaan vähintään yhtä tärkeää kuin turvavyön käyttäminen. Tästä ovat osoituksena useat tapaukset, joissa turvaistuimen on todettu pelastaneen lapsen hengen.

Arvoisa rouva puhemies! Myös Liikenneturvan tekemien selvitysten mukaan lasten turvalaitteet estävät ja lieventävät tehokkaasti vahinkoja onnettomuuden sattuessa. Raimo Karttusen Liikennevakuutuskeskuksen turvallisuustoimi-

kunnan ja Ajoneuvohallintokeskuksen toimeksiannosta laatiman tutkimusraportin mukaan kuolemaan johtaneissa onnettomuuksissa mukana olleista turvaistuimessa istuneista alle 1-vuotiaista lapsista säilyi vammoitta 71 prosenttia. Muuten kuin turvaistuimessa matkustaneista lapsista sen sijaan kuoli peräti 80 prosenttia. Muissakin ikäryhmissä tulokset olivat saman suuntaisia.

Turvaistuimessa ollut lapsi kuoli tai vammautui vakavasti ainoastaan sellaisissa tapauksissa, joissa lapsen istuinpaikka oli murskaantunut tai palanut tai auton kylkeen suuntautunut isku oli aiheuttanut voimakkaan retkahduksen.

Aikuisilla on aina vastuu lasten turvallisuudesta liikenteessä. Voimassa olevan tieliikennelain mukaan alle 12-vuotiaan lapsen, joka pituus on alle 150 cm, on ensisijaisesti käytettävä istuinta, joka on varustettu lapsen pituuteen ja painoon nähden sopivalla turvaistuimella tai muulla lapsen turvalaitteella. Jos alle 3-vuotias lapsi ei voi matkustaa tällaisella istuimella sen puuttumisen takia, on lapsen lain mukaan matkustettava ensisijaisesti ajoneuvon takaistuimella siihen asennettua turvavyötä tai muuta turvalaitetta käyttäen. Vastuu turvalaitteiden käytöstä on kuljettajalla, mutta lapsen holhoojan tai huoltajan matkustaessa mukana hänellä. Siten esimerkiksi takseissa turvaistuinta ei ole useinkaan käytettävissä, lapsihan matkustaa harvemmin yksin.

Nykyiseen tieliikennelakiin kirjattu epämääräinen ensisijaisuuden vaatimus jättää mahdollisuuden räikeisiin laiminlyönteihin. Tutkijalautakuntien aineiston mukaan vuosina 1990—1997 kuolemaan johtaneissa onnettomuuksissa mukana olleista alle 1-vuotiaista lapsista turvaistuimessa matkusti 68 prosenttia, mutta 1—4-vuotiaista enää vain 39 prosenttia. Turvaistuimia ei siis läheskään aina käytetty. Olemme tässä suhtessa jäljessä jopa Viroa, jossa turvaistuinten käyttö on jo säädetty pakolliseksi.

Vuosien 1972—1981 tutkijalautakuntien aineistoon verrattuna turvalaitteiden käyttö on kuitenkin huomattavasti lisääntynyt. Tämä näkyy selvästi myös siinä, että tutkijalautakuntien aineistossa 1990—1997 autoissa vammautuneiden prosentuaalinen osuus on kaikissa edellä mainituissa ikäryhmissä vähentynyt lähes puoleen.

Arvoisa rouva puhemies! Emme voi missään tapauksessa vielä tyytyä näihin tuloksiin. Lasten liikenneturvallisuutta voidaan ja sitä pitää edelleen parantaa. Nykyistä tieliikennelakia on selkeytettävä lakialoitteessa esitetyllä tavalla siten, että Suomessakin määrätään useiden muiden EU-maiden tapaan turvaistuinten käyttö pakolliseksi alle 4-vuotiaille lapsille. Alle 12-vuotiaan lapsen, jonka pituus on alle 150 cm, on lakialoitteen mukaan ensisijaisesti aina käytettävä istuinta, joka on varustettu lapsen pituuteen ja painoon nähden sopivalla turvaistuimella tai muulla lapsen turvalaitteella. Vastuu turvaistuimen käytön valvonnasta määrätään yksiselitteisesti auton kuljettajalle.

Sanomalehti Kalevassa 6. marraskuuta julkaistun uutisen mukaan Liikenneturvan turvallisuusinsinööri Matti Koivurova kertoo Liikenneturvan kannattavan tätä lakialoitetta.

2 **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Koska allekirjoittajiin kuulun, tiedän itsestäänselvänä, että aloite on erinomaisen hyvä. Ed. Neittaanmäki on hyvien lähteittensä ansiosta onnistunut muotoilemaan tämän erinomaisen aloitteen.

Viitaten äsken käytyyn lapsikeskusteluun ja lapsiperheitten tukemiseen toivon, että valiokuntakäsittelyssä — koska uskon, että tämä tulee muodossa taikka toisessa, joko tällaisenaan suoraan tai hallituksen esityksenä, joskus täytäntöönpantavaksi — otettaisiin myöskin tämä asia huomioon, kun perheessä on useita lapsia. Kun ihanneperhekoko kasvaa vähän kerrassaan ylöspäin ja ylöspäin, toivon, että yhteiskunnan toimesta — en nyt esitä, että perhepakkauksiin tai auton varusteisiin vakiona laitettaisiin näitä istuimia — että yhteiskunnan tuella ja toimin myöskin tuettaisiin istuinten hankintaa varsinkin suurilapsisissa perheissä, jotka näitä toivottavia olemassa ovat.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

9) Laki ennakkoperintälain 44 §:n ja arvonlisäverolain 182 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 162/2000 vp (Hannu Aho /kesk ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Hannu Aho /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Yrittäjän elämä tänäkään päivänä ei aina ole sitä ruusulla tanssimista, vaan joskus hyvästäkin yritystoiminnasta huolimatta tulee synkempiäkin päiviä, ja yleensähän silloin on puute rahasta.

Lakialoite, jossa esitän ennakkoperintälain 44 §:n ja arvonlisäverolain 182 §:n muuttamista, on lähtenyt karusta todellisesta elämästä, jossa on kyse rakennusyrityksestä. Siinä on veljeksillä yritys, jossa on työntekijöitä, kun tilapäistä työvoimaa joutuu käyttämään, 40—50 vaihdellen kovasti vuosittain, kuukausittain. Kuukausittain on aina palkat maksettava, mutta tulopuoli on joskus vähän ongelmallista ja siinä tulee katkoksia. Sillä esitänkin, että oma-aloitteisesti maksettaviin eriin, muun muassa arvonlisäveroon, työnantajasuorituksiin, lähdeveroon, varainsiirtoveroon, leimaveroon ja puun myyntitulon ennakonpidätykseen, tehtäisiin tällainen huojennuspykälä.

Elikkä silloin jos tilapäisistä rahoitusvaikeuksista johtuen yrittäjä ei pysty eräpäivänä maksua suorittamaan, hänellehän tulee automaattisesti korko ylimenevältä ajalta, mutta sen lisäksi tulee korotusta veroon. Tämä on monesti kohtuuton tilanne. Tässäkin tapauksessa kyseisessä yrityksessä, josta kerroin, on huomattavat lisäkulut verojen korotuksista.

Monta kertaa tässä salissa pyrimme siihen, että työtä löytyisi entistä enemmän. Näillä pienilläkin asioilla voisimme sitä edesauttaa. Aloitteessa on laskettu, kuinka suuria voivat olla loppujen lopuksi nuo korotukset, jopa 55 prosenttia, kun vuotuista korkoa lasketaan. Silloin se menee kyllä kohtuuttomuuteen näin pienistä asioista, kun on kyse.

Toivonkin, että kun asiaa käsitellään, tämä otetaan oikealla tavalla esille. Minä esitän tässä aivan reilusti, että joka käyttää tätä hyötymistarkoituksessa tai rikollisessa tarkoituksessa, sitä ei pidä hyväksyä, vaan ihan puhtaasti tilapäisistä häiriöistä johtuvista rahoitusvaikeuksista annettaisiin tämmöinen huojennus siinä, että voitaisiin vähän sovitella maksua. Minä uskon, että tällä perusteella pystymme monia pieniä yrityksiä auttamaan pahan päivän yli ja työt pystyisivät jatkumaan ja näin pystytään työtä antamaan myöskin monelle ihmiselle, joka tänä päivänä sitä todella tarvitsee.

Esitänkin, että 44 §:ää Veronkorotus muutettaisiin sillä tavalla, että tässä pykälässä säädettyä korotusta voidaan sovitella, jos se on seurausta yksinomaan yrityksen tilapäisistä taloudellisista vaikeuksista. Tällä tavalla voidaan sitten veronkierto, jota paljon aina epäillään, estää. Toivon, että tämä saa myönteisen käsittelyn ja tulisi aikanaan sitten myöskin voimaan.

[2] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. H. Ahon aloite, joka juuri esittelyssä kuultiin, on mielestäni erinomainen esitys käytännön elämästä, käytännön elämään perustuvasta toiminnasta ja siitä, että rahat voivat olla yrityksessä joskus loppu, vaikka olisi kuinka suuren talon yritys olemassa. Niin kuin edustaja perusteli, silloin kun keinottelutarkoituksessa tehdään, tätä ei voitaisi soveltaa, mikä on mielestäni oikein. Mutta sellainen lähtökohta ja näköala on olemassa, kun verottajan näkemys on yksisilmäinen ja kapeakaistainen — saattaa olla useampi näkökenttä olemassa, mutta kapeakaistainen — että tämä on esitetty jopa liiankin lievässä muodossa, jotta verottaja tätä tulisi toteuttamaan.

Mutta uskon, että tällä annetaan semmoiset mahdollisuudet soveltaa ja käyttää käytännön järkeä sovittelutyössä, ettei tämä yritykselle kohtuuttomaksi muodostu eikä myöskään valtiovalta saajana tule tässä häviämään ja sellaisenaan yrityksen jatkamismahdollisuudet olisivat kuitenkin turvatut, mikä olisi, niin kuin ed. Hannu Aho perusteli, kuitenkin koko yhteiskunnalle eduksi pitkässä juoksussa. Toivon, että tämä tulee tällaisena hyväksytyksi.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 163/2000 vp (Esa Lahtela /sd ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tekemässäni lakialoitteessa esitän sellaista muutosta tuloverolain 93 §:ään, jotta semmoinenkin henkilö, joka puolison tulojen takia ei saa työmarkkinatukea, voisi käyttää verovähennyksenä hyväkseen tämän — onko tämä nyt kuukautta kohti ositettu vähennys.

Kysymys on nimittäin siitä, jotta jos työtön henkilö menee töihin esimerkiksi kuudeksi kuukaudeksi ja puolison tulot ovat määrätyn suuruiset eikä hän ole saanut työmarkkinatukea, jostain syystä tässä verolaissa, joka sinällään oli hyvä uudistus vuonna 98, on semmoinen aukko olemassa, jotta tätä ihmistä kohdellaan eriarvoisesti kuin semmoista ihmistä, joka saa vaikka markan työmarkkinatukea.

Tämmöinen esimerkki nimittäin on olemassa ihan oikeasti: Toinen henkilö taisi saada 30 markkaa työmarkkinatukea ja toinen ei saanut ollenkaan. Molemmat menivät sitten samalla paikkakunnalla tukityöhön kuudeksi kuukaudeksi. Toisella verovähennysomavastuu oli 3 000 markkaa ja toisella, oliko se, 1 380 markkaa. Tässä on eriarvoistava tekijä.

Veroviranomaiset perustelevat tätä sillä, jotta on tietojensaannin suhteen huomattavasti helpompi seurata tilannetta, kun työvoimaviranomainen siirtää tiedot verottajalle ja ne nähdään suoraan sieltä. Jopa kirjallisessa kysymyksessä, jonka tein, todettiin selkeästi, jotta se on luotettavampi lähde kuin verovelvollisen ilmoitus. Aloitteen esittämässä muodossa jouduttaisiin luottamaan siihen, että verovelvollinen ilmoittaisi olevansa työttömänä työnhakijana, koska se ei kuulemma näy suoraan verovirastossa, jos ei ole saanut työmarkkinatukea eikä koulutustukea eikä monia tukia, jotka lakiehdotuksen perusteluissa on mainittu. Sen takia minusta tämän tyyppinen eriarvoisuus pitäisi poistaa.

Tämä on nimittäin yksi työn vastaanottamisen kynnys ihmisillä. Kuvitellaan tilannetta, että ihminen saa töitä kolmeksi kuukaudeksi ja hänellä on suhteellisen pitkä työmatka. Siitä huolimatta hänen omavastuunsa verovähennyksessä on 3 000 markkaa. Se eriarvoistaa ja voi jopa nostaa kynnyksen eteen. Kun hän laskee käteenjäävää tuloa ja ottaa huomioon matkan pituuden, niin voi olla, että ihminen ei siitä hirveän paljon hyödykään, ja voi olla, jos työ ei ole ihan välttämätöntä eikä tule karensseja, että hän jättää työn vastaanottamatta. Sen takia kaikki tällaiset esteet, mitkä jarruttavat tai tekevät kynnyksen työn vastaanottamiselle, pitää poistaa. Aina pitää olla porkkanoita, kannustimia siihen, jotta työn tekeminen on haluttua ja parempaa kuin jouten olo, näin päin. Siihen ei myöskään pidä tehdä piiskoja. Aina pitää olla kannusteita, porkkanoita, ei piiskoja.

Tässä nyt pyrin poistamaan yhden epäkohdan, joka on olemassa. Toivon, että valiokunta paneutuu tähän vakavasti, ja jos ei paneudu, niin ainakin virkamiehet vievät tämän asianomaiseen ministeriöön ja päätetään, että tällainen hallituksen esitys tulisi jatkossa tehdä, koska tämä on selkeä epäkohta.

[2] **Lauri Kähkönen /sd:** Arvoisa puhemies! Vaikka nimeäni ei lakialoitteen allekirjoittajien joukossa ole, kun siihen ei ollut mahdollisuutta, niin ilmoitan heti, että kannatan tätä lakialoitetta. Siihen, miksi tässä yksi ryhmä on tavallaan jäänyt oikeuden ulkopuolelle, kuten ed. E. Lahtela äsken perusteli, syyt eivät mielestäni ole vakuuttavia. Niinhän me muutkin osoitamme veroilmoituksessa, tarvittaessa vielä jälkikäteen, kulujen oikeellisuuden.

Itse tulen niiltä alueilta, joilla työttömyysaste on varsin korkea ja etäisyydetkin ovat siellä usein pitkät. Jos ja kun työtä löytyy, on todella kohtuutonta, että se vähäinen tulo menisi matkakuluihin. Niin kuin ed. E. Lahtela perusteli aloitetta, työnteon vastaanottamisen kynnystä tulisi aina kaikissa tapauksissa laskea. Totean vielä kerran, että toivottavasti lakialoite johtaa tarvittavaan muutokseen ja tarkistukseen.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Laki kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 164/2000 vp (Pirjo-Riitta Antvuori /kok ym.)

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Pirjo-Riitta Antvuori /kok:** Arvoisa puhemies! Laki kuvaohjelmien tarkistamisesta hyväksyttiin eduskunnassa viime kesän lopulla. Laki ei ole vielä tullut edes voimaan, joten on erinomaisen hyvä aika puuttua sen lastensuojelulliseen epäkohtaan. 4 §:ssä niin sanotut vuorovaikutteiset kuvaohjelmat eli käytännössä tietokonepelit vapautetaan kokonaan ennakkotarkastuksesta. Tässä mielestäni on paha virhe.

Tutkimuksen mukaan tietokonepelien käyttäjistä yli puolet on yli 18-vuotiaita. Suurin osa peleistä onkin suunnattu juuri tälle kuluttajaryhmälle. Kuitenkin valitettavan usein nämä yleisesti ottaen aggressiiviset pelit löytävät tiensä alaikäisten koululaisten kotitietokoneille. Tietokonepelien väkivaltaisuutta on verrattu elokuvaväkivaltaan. Aikuisille tarkoitetut pelit eivät ole sen sopivampia lapsille kuin aikuisille suunnatut elokuvatkaan. On kuitenkin aivan tavallista, että lapset ainakin kotioloissa katsovat aikuisten usein väkivaltaisia elokuvia.

Peliväkivallassa ja elokuvaväkivallassa on kuitenkin selkeitä eroja. Ensiksi, pelissä pelaaja on aktiivinen toimija, joka oppii koko ajan taitavammaksi väkivallan käyttäjäksi. Peli palkitsee raakuudesta. Toiseksi, muutaman tunnin mittaisessa väkivaltaisessakaan elokuvassa väkivaltaa esiintyy harvemmin täysin tauotta. Taistelupeleissä väkivaltaisuus on itseisarvo, joka loppuu vasta pelin päätyttyä. Pelit kestävät toisinaan useita tunteja, jopa vuorokausia. Jos elokuvat tarkastetaan ennakolta ja katsojaa varoitetaan niiden sisällöstä, millä perusteella tietokonepelit voidaan sivuuttaa ennakkotarkastuksesta?

On myös perusteetonta vedota siihen, että tietokonepelien ennakkotarkastaminen vaatisi liian paljon resursseja. Se ei välttämättä vaadi enempää kuin elokuvienkaan ennakkotarkastaminen. Esimerkiksi Britanniassa on kokeiltu tarkastamista eräänlaisten demovideoiden eli pelitiivistelmien avulla. Tämän tyyppinen ratkaisu voisi hyvin toimia Suomessakin.

Kun eduskunta käsitteli viime keväänä lakia, perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota omassa lausunnossaan siihen, että perustuslain kannalta myös peliohjelmat on lasten suojelemiseksi mahdollista saattaa 3 §:n mukaisesti esittämis- ja levittämisrajoitusten alaisiksi. Myös mietinnön laatineen sivistysvaliokunnan huomiota oli kiinnitetty siihen, että pelit tulisi saattaa ennakkotarkastuksen piiriin. Valiokunta päätti kuitenkin luottaa alan itsesäätelyn kehittymiseen. Mielestäni itsesäätelyn käsite on kuitenkin varsin hutera, kun kyseessä on vahvasti kaupallinen ala. Lisäksi viranomaisten toimintaan perustuva jälkikontrolli on Suomessa käytännössä aivan kehittymätöntä.

On totta, että vanhempien vastuulla on arvioida, mitkä pelit, elokuvat tai kirjat sopivat heidän lastensa kehitysvaiheeseen. Mutta on paljon aikuisia, jotka eivät hallitse tietokoneen käyttöä puhumattakaan, että osaisivat koepelata lapselleen ostamaansa peliä.

Lainsäädännön tulee tukea vanhempien kasvatustehtävää ja auttaa tekemään lapsen kehitykselle myönteisiä valintoja. Suomi on kansainvälisestikin sitoutunut ottamaan päätöksenteossaan ensisijaisesti huomioon lastensuojelulliset näkökohdat. Suojelu ei aiheuta lapsen kehitykselle negatiivisia vaikutuksia, mitä taas välinpitämättömyys ja asioihin puuttumattomuus aiheuttavat.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan johdosta vetoan edustajiin ja toivon aloitteelleni tukea.

[2] **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pirjo-Riitta Antvuoren lakialoite, joka koskee kuvaohjelmien tarkastamista, on mielestäni erittäin kannatettava. Tietenkin on mielenkiintoista todeta, että tulee uusi lakialoite koskien lakia, joka ei vielä ole tullut voimaan. Mutta kun se on tässä vaiheessa, niin yhdyn siihen, mitä ed. Antvuori sanoi, että ehkä juuri tämä on se oikea kohta, jolloin voitaisiin vielä ainakin nostattaa ne räikeät kohdat, mitkä siinä tulevassa uudessa laissa ovat ongelmallisia.

Kun sivistysvaliokunnassa tehtiin mietintöä tästä laista, käytiin erittäin laaja keskustelu perustuen asiantuntijoitten kuulemiseen. Kuultavina oli noin 25 asiantuntijaa. Siellä hyvin selvästi tulivat esille juuri ed. Pirjo-Riitta Antvuoren esille nostamat lasten suojeluun liittyvät epäkohdat. Se, että painopiste nyt uuden lain myötä siirtyy jälkivalvontaan, jälkikontrolliin, edellyttäisi itsesäätelyjärjestelmän toimivuutta. Tiedämme, että siihen ei varmastikaan esimerkiksi kaupallisen alan yrittäjillä tällä hetkellä vielä ole resursseja. Myöskin viranomaisten toimintaan perustuva jälkikontrolli Suomessa on kehittymätön. Valiokunta kiinnitti kyllä huomion siihen, että meidän tulisi luoda valvontajärjestelmä. Mutta koska tällä hetkellä sitä ei ole olemassa, niin tämä huoli on todella oikeutettua.

Mielestäni me tarvitsemme myös pelien kattavaa ennakkotarkastusta ja ikärajoja markkinoilla oleville peleille. Yhteiskunnan on tehtävä kaikki voitavansa lasten ja nuorten kasvua haittaavien pelien tarjonnan rajoittamiseksi, vaikka tiedän, että se ei esimerkiksi Internetin vuoksi ole yksinkertaista, ja nimenomaan lopullinen vastuu aina jää käyttäjälle ja lapsia ajatellen vanhemmille.

Tiedämme myös, että myönteisiä pelejä löytyy markkinoilta. Kuitenkin monet tietokonepeleistä valitettavasti ovat erittäin väkivaltaisia ja vielä tekniikan kehittyessä esimerkiksi taistelupelien roolihahmoista on tullut entistä enemmän aidon ihmisen näköisiä. Vielä joihinkin peleihin on aitouden lisäämiseksi lisätty videoituja pätkiä aidosta elämästä. On sanottu, että kuvaohjelma, jonka kulkuun itse voi vaikuttaa, olisi jotenkin vähemmän haitallinen käyttäjänsä kehitykselle kuin elokuvien ja videoiden katsominen. Mielestäni näin ei ole, vaan päinvastoin näen, että aktiivinen virtuaalitappaminen on raaistavampaa kuin sen katsominen. Tästä myös keskustelimme valiokunnassa.

Monet vanhemmat ovat hyvin huolissaan pelien vaikutuksesta ja siitä, että vaikka he eivät itse sallisikaan väkivalta- ja kauhupelejä, pelataan pelejä ystävien luona. Tarvitaan siis riittäviä yhteiskunnallisia ja markkinoita sääteleviä toimia. Ikärajat ovat vaatimaton keino tarttua väkivaltaviihteen ongelmaan. Kaikki, mitä asiaan puuttumiseksi voidaan tehdä myös lainsäädännöllisin keinoin, on mielestäni tehtävä. Sen vuoksi tämä lakialoite on kannatettava.

Kun käsittelimme tätä lakia valiokunnassa, erityisesti asiantuntijat toivat esille sen huolen, että Suomessa lasten mielenterveysongelmat ovat kasvamassa. Monenlaisia uusia ongelmia lapsilla esiintyy. Lasten pahoinvointi jo nuoresta lähtien itsemurhiin saakka on todellisuutta. Se, mitä meidän yhteiskunnassamme erityisesti on nähtävissä kulttuuriinkin kuuluvana, on se, että lapsemme ovat liian paljon yksin. Nimenomaan vanhempien on vaikeaa tänä päivänä yksin kantaa kasvatusvastuutaan. Usein myös juuri ne lapset, jotka joutuvat olemaan paljon yksin tai joiden kasvatukseen ei ole riittävästi paneuduttu, ovat kaikkein altteimpia vaikutteille. Heille on kasvanut tarve saada suojelua osakseen. He ovat turvattomia, ja silloin tartutaan erilaisiin keinoihin — videoitten katselu on niistä yksi — joilla turvattomuutta paikataan.

Valiokunnassa mietinnössä pyrittiin kiinnittämään monenlaisiin asioihin huomiota, erityisesti ennakkotarkastuksista luopumisen ongelmaan. Niinpä mielestäni on hyvä, että sivistysvaliokunnan mietinnössä jälkivalvonnasta on maininta, että ennakkotarkastuksesta luopuminen edellyttää jälkivalvonnan tehostamista ja mahdollisesti uuden jälkivalvontajärjestelmän luomista, eli jälkivalvonnan voimavaroihin on panostettava nykyistä enemmän. Mutta tietenkin tämä on nyt sitä, mitä me odotamme tulevaisuudessa, ja se edellyttää resursseja. Kun tässä haluan priorisoida asioita, panen edelle sen, jos saataisiin lakimuutoksen kautta selkeämpi ratkaisu resursseja odottaessamme.

Arvoisa rouva puhemies! Nyt siis meillä ei ole uutta jälkivalvontajärjestelmää. Uusi laki asettaa kontrollivastuun vanhemmille ja videoiden myyjille, jotta aikuisille tarkoitettu materiaali ei leviäisi alaikäisille. Lisäksi kuvamateriaalin tekijöillä, levittäjillä tai esittäjillä on velvollisuus ilmoittaa tuotteistaan Elokuvatarkastamolle, jotta se voisi tarvittaessa näitä tarkastaa. Idealismistani huolimatta en usko, että kaikki sujuisi näin hyvin, kuin laki antaisi olettaa. Ne, joiden ilmoitus pitäisi ehdottomasti tehdä, jättävät sen todennäköisimmin tekemättä, ja kun nykyisin ei ole resursseja kontrolloida, että annettuja ohjeita noudatetaan, todellisuus muodostuu liikemaailman viidakon lakien ympärille. Videomarkkinoillahan tarvitaan rahaa, tulee se sitten millaisin keinoin tai keneltä tahansa. Näin ollen näen, että perustuslakiin liittyvä lastensuojelullinen tavoite jossakin määrin on toteutumassa, mutta ihmisarvo ei toteudu.

Tämän uuden lain vaikutuksen ongelmat ovat siinä, että alaikäisten lasten nähtäväksi pääsee sellaista ainesta, jota ei heidän psyykkisen kasvunsa kannalta voida pitää hyvänä. Sananvapaus toteutuu. Nyt mielestäni sananvapauden, ilmaisuvapauden, vastapainona tulisi tarkastella laajemmin koko lastensuojelukysymystä sekä kuunnella kasvatusalan ja psykiatrian alan asiantuntijoita, joilla on tutkimuksellistakin tietoa näistä asioista. Näiden perusteella tulisi todellisuuteen pohjautuen etsiä uusia ratkaisuja. Tämä lakiesitys viittaa siis uuteen lakiin ja näen siinäkin mielessä tärkeänä, että se otettaisiin käsittelyyn, koska kansalaisilta on tullut runsaasti palautetta, mitä vielä voitaisiin tehdä uuden lain vastustamiseksi. Tiedän monien vastustavan tätä lakia. Silloin, kun sitä eduskunnassa käsiteltiin toisessa

käsittelyssä, enemmistö sen hyväksyi eli 149 oli puoltamassa tätä lakia ja 25 oli vastaan. Iloitsen siitä, että esimerkiksi lakialoitteen tekijä ed. Antvuori oli silloin jo kriittisesti suhtautumassa tähän lakiin.

Haluan todella yhtyä tähän lakialoitteeseen ja toivon sille myönteistä etenemistä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

[3] **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pirjo-Riitta Antvuoren tekemä lakialoite n:o 164 on erittäin kannatettava aloite liittyen lakiin kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta. Todellakin kun muutama kuukausi sitten asiaa käsittelimme, esitin juuri niitä kriittisiä huomioita, jotka paljon täydellisemmin ja paljon selkeämmässä järjestyksessä on nyt tänä iltana tuotu sekä ed. Antvuoren että äsken puhuneen edustajan puheenvuoroissa esille. Todellakin tämä pykälä kaipaisi muutosta juuri niillä näkökohdilla, joita lakialoitteessa halutaan tuoda lastensuojelullisesta näkökulmasta esille.

Sivistysvaliokunnan varajäsenenä sain tiettyä näkökulmaa tuon lain valmisteluun, ja myös siellä henkilökohtaisesti koin hyvin ongelmallisena sen, että meille tulee tällainen laki, joka perustuu jälkivalvontaan, kun meillä ei ole sellaista jälkivalvontaa, joka olisi kattava ja toimiva. Ne kansalaiset, jotka ovat asiaan perehtyneet, ovat olleet hyvin huolissaan. Muun muassa viime lauantai-iltana minua eräs ihmisryhmä evästi tämän asian korjaamiseksi, ja olin oikein ilahtunut huomatessani, että tästä on ed. Pirjo-Riitta Antvuori tehnyt lakialoitteen, jota on täysi syy ryhtyä kannattamaan.

Todellakaan meillä vanhemmilla ei ole mahdollisuutta riittävästi kontrolloida, mitä lapset ja alaikäiset katselevat tai varsinkin tietokonepeleissä pelaavat. On aivan totta, mitä ed. Antvuori sanoi: Vanhemmat eivät kykene valvomaan noita pelejä, eivät ennätä valvomaan ja vaikka kotona siihen pystyisivätkin, muualla alaikäiset voivat kohdata hyvinkin kyseenalaisia tietokonepelejä. Tiedän, että helposti niistä jää lapsille tiettyjä henkisiä vastenmieliä kokemuksia, unettomia öitä. Niillä on omat kielteiset vaikutuksensa, joista psykologit ja psykiatrit olisivat parhaimmat asiantuntijat kertomaan.

Laki kuvaohjelmien tarkastamisesta olisi ansainnut minusta muutoinkin ihmistä suojelevamman käsittelyn kuin mitä tapahtui. Meillä luotetaan liian paljon jälkikontrolliin, joka on aina myöhässä. Ehkä hyvin pienen murto-osan ongelmallisista tapauksista sen avulla pystytään saamaan kiinni. Meillä käytettiin aivan väärää lakiperustetta tämän lain puoltamisessa, kun puhuttiin sananvapaudesta. Minusta mielipiteen- ja sananvapaus on aivan jotain muuta kuin toista vahingoittavan saatikka rikollisen sananvapauden käyttämistä.

Toivon kovasti, että lakialoite nousee uudelleen asiantuntevaan käsittelyyn. Onneksi laki, joka muutama kuukausi sitten hyväksyttiin, ei ole tainnut vielä tulla voimaan, niin kuin täällä on todettu, että vielä ehditään lakia korjata. Tietysti ennakkotarkastuskin on aika lailla ongelmallinen, mutta sillä on kuitenkin se hyvä puoli, että silloin voi olettaa, että ei ole ennättänyt vielä tapahtua vahinkoja, joista jälkikontrollissa ei koskaan saada kuin pieni murto-osa kiinni.

Kannatan hyvin lämpimästi ed. Pirjo-Riitta Antvuoren ynnä muiden tekemää lakialoitetta n:o 164.

[4] **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Pari ajatusta tästä lakialoitteesta, josta iloitsen. Se puuttuu hyvin tärkeään yksityiskohtaan, joka kiistämättä on tämän lain säätämisen yhteydessä jätetty vähän liian vähälle huomiolle. Itse asiassa iloitsen sekä lakialoitteesta että siitä, että ed. Antvuori oikeastaan kehui perustuslakivaliokunnan lausuntoa, joka alkuperäisen lain kohdalla on annettu. Olinhan sitä itsekin perustuslakivaliokunnassa muotoilemassa.

Sivistysvaliokunta on koko lainsäädännön kohdalla ollut tietysti aika lailla optimisti. Kun laki säädettiin, siinähän oli myöskin kristillisen liiton osalta vastalause, että asia olisi pitänyt hoitaa toisella, jämäkämmällä tavalla. Iloitsin myöskin siitä, että ed. Antvuori mainitsi asian, joka mietinnössä aikanaan todettiin, että jälkikontrolli järjestelmänä Suomessa on varsin kehittymätön. Taitaa olla niin, että nykymenolla se jääkin hyvin vaatimattomaksi. Se ei oikeastaan ehkä kuulu sellaiseen perinteeseen, joka meillä on ollut. Meillä on hyvin pitkälle ollut oikeudellinen ajattelu etukäteen tarkistamisesta. Jälkikontrol-

lissahan tulee se ongelma, että silloin mennään hyvin helposti jo rikoslain puolelle. Silloin ovat seuraukset aika raskaita, jos niitä tulee, ja ehkä sitä tilannetta on vähän liikaakin varjeltu.

Tuntuu, että koko lain kohdalla perustuslakivaliokunta selvisi nippa nappa kuivin jaloin, ja sitten siellä oli vastalause. Ongelmia tulee koko lainsäädännön kohdalla myöskin tässä lakialoitteen erikseen mainitsemassa seikassa.

Ed. Antvuoren ajatus siitä, että tällainen demoesitys olisi kontrollin pohjana, on varsin toimiva. Sehän voisi olla sama, jota kenties mainonnassa käytetään, koska onhan aivan selvää, että näiden ohjelmien tuottajat haluavat myöskin mainostaa tuotteitansa. Jos mainoksella pyritään johonkin vaikutelmaan, se on todennäköisesti vähintäänkin se sama vaikutelma, johon koko tietokonepelillä halutaan päästä.

Yleisesti ottaenhan tämän lainsäädännön problematiikka oli siinä, että eduskunta säätäessään perusoikeuksista viime vuosikymmenen puolivälissä mainitsi, että lasten suojelemiseksi on mahdollista säätää kuvaohjelmia koskevia rajoituksia. Luulen, että joudumme itse asiassa vähän palaamaan ajatuksessa tuohon perustuslain pykälään, miettimään, eikö lasten ja ihmisarvon suojelemiseksi olisi mahdollista tehdä yhtä ja toista. Onhan niin, niin kuin tässäkin keskustelussa on käynyt ilmi, että 18 vuoden ikäraja käytännössä vuotaa. Jos voitaisiin ihmisarvon suojelemisen perusteella tehdä tiettyjä asioita, silloin tulisivat myöskin alaikäiset suojelluiksi. Päinvastoin ajateltuna niin ei välttämättä käytännössä tapahdu.

Kannatan lämpimästi aloitteen myönteistä käsittelyä ja kuulutan siihen mukaan asian laajempaakin tarkastelua.

[5] **Jaana Ylä-Mononen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Seuraan kotona oman nelivuotiaan tyttäreni työskentelyä hänen leikkiessään tietokoneen ääressä. Leikkiminen tapahtuu milloin My Little Pony -pelillä, milloin Muumit merellä -pelillä tai vastaavalla. Hänen hoitaessaan esimerkiksi tuota pientä ponia voi aistia leikin riemun. Pieni lapsi oppii myös nopeasti ja hän eläytyy vaikkapa muumipelin maailmaan täysin. Ohjelman hahmo kysyy, lapsi vastaa ja ohjelman hahmo kiittää, kun tehtävä on onnistunut. Vuorovaikutteisuus on todella vahvaa. Uskon, että tällaisista peleistä on ehkä hyötyäkin, iloa ainakin.

Entäpä, jos pelin tehtävä olisi väkivaltainen? Sitä pelin huumassa ja siitä haltioituneena lapsi tuskin edes huomaa. Pelin väkivaltaisuus ei voi olla vaikuttamatta lapsiin ja nuoriin, etenkin, kun he itse ovat aktiivisina toimijoina, kuten ed. Antvuori puheenvuorossaan myös totesi. Todellakin laki kuvaohjelmien tarkastamisesta on puutteellinen ja mielestäni vuorovaikutteiset kuvaohjelmat tulisi ottaa ennakkotarkastussäännön piiriin. Nyt keskustelussa on puhuttu alaikäisistä lapsista, pienestä koululaisesta, ja omalta osaltani totean, että lapsiperheessä väkivaltaisille vaikutteille pelien kautta altistuu helposti aivan pienikin lapsi seuratessaan vanhemman sisarensa toimia.

Haluan olla tukemassa ed. Antvuoren tekemää ja myös allekirjoittamaani aloitetta.

[6] **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Arvostan korkealle niitä ihmisiä, jotka ovat työskennelleet suomalaisessa yhteiskunnassa sananvapauden toteutumisen puolesta, sen puolesta, että eri poliittiset järjestöt ja puolueet saavat sanansa kuuluviin, ay-liikkeellä on vapaus toimia ja uskonnollisilla yhteisöillä on vapaus ilmaista mielipiteensä ja tehdä työtä tässä maassa.

Olen vakuuttunut siitä, että nämä ihmiset, jotka ovat toimineet täällä sananvapauden puolesta, eivät ole siihen sananvapaus-käsitteeseen sisällyttäneet väkivaltaviihdettä, raa'an väkivaltaviihteen tarjoamista tai raa'an väkivaltaviihdepelin markkinointia. He ovat varmasti lähteneet siitä, että lapsia on suojeltava ja ihmisarvoa on kunnioitettava, erityisesti myös naisen ihmisarvoa, joka monesti joutuu väkivaltaohjelmissa todella maahan poljetuksi.

Kun joskus vedotaan siihen, että pitää olla suvaitsevainen, niin suvaitsevaisuus on valitettavan usein puettavissa välinpitämättömyyteen; ei välitetäkään kehittyvän nuoren, kehittyvän lapsen tulevaisuudesta. Siksi tämä lakialoite kuvaohjelmien tarkistamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta on todella ajankohtainen. Koska ensimmäinen allekirjoittaja on hallituspuolueesta, todella toivon, että tämä asia menee eteenpäin.

[7] **Leena Rauhala /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Jääskeläinen toi esille, että sivistysvaliokunta oli optimistinen. Todella, kun sivistysvaliokunnan jäsenenä siellä istuin ja kuuntelin, kaikki mikä on tullut esiin puheenvuoroissa, mitä merkitystä väkivallalla on lapselle, oli siellä esil-

lä keskustelussa. Toisaalta tietysti voi nähdä, että siellä oli ajatus ihmisestä, ihmiskuva, ihmisen hyvyydestä ja valintojen tekemisestä. Mutta tietenkin kaikkein vahvimmin siellä oli se, mihinkä myös ed. Jääskeläinen viittasi, samoin ed. Seivästö, perustuslain luonne, viestintä, vapauden korostus. Todellakin vastalauseen tekijänä ja siihen kaksi mukaan saaneena olen iloinen, että tämä tulee uudelleen sivistysvaliokuntaan, jos vaikka saisimme siellä uudelleen keskustelun aikaiseksi. Siellä jäi päällimmäiseksi, vaikka kaikki nämä asiat, mitä täällä on tullut, olivat esillä, että meillä tavoitteena tulee olla vapaus ja silloin rajoitteita ei pitäisi tehdä.

[8] **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä on todella hyvä aloite. Olen aina, sanoisiko kymmenen, kaksikymmentä vuotta vähintään, saarnannut väkivaltaisia televisio-ohjelmia ja myöskin filmejä vastaan. Tässä vaan tulee valitettavasti käymään niin, että vedotaan EU:hun ja ihmisoikeussopimuksiin ja kaikkiin vapautta säätäviin asioihin. Ei huomata ollenkaan, kenen vapautta, siis lasten vapautta, silloin tavallaan loukataan. Ei voi olla vaikuttamatta lapseen, kun 10—11-vuotias katsoo illasta iltaan väkivaltaista ohjelmaa. Hän samastuu kyllä siihen, mutta viime kaudella tämä laki muutettiin aika vapaamieliseksi, ja pelkään pahaa, ettei tästä salista löydy kahta—kolmeakymmentä enempää, jotka kannattaisivat tämän aloitteen eteenpäinmenoa.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

12) Laki vuoden 2001 veroasteikkolaiksi

Lähetekeskustelu
Lakialoite LA 165/2000 vp (Ismo Seivästö /skl ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

[1] **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Menneinä viikkoina on monelta taholta toivottu hyvinvointipalveluihin kohennusta ja lisätyövoimaa hoiva-alalle. Erityisesti sosiaali- ja terveyspuolelle on kuulutettu näitä lisäresursseja. Nämä toiveet kaipaavat luonnollisesti toteutuakseen rahoituksen samoin kuin pienituloisten eläkeläisten, pitkäaikaissairaiden ja työttömien perustellut esitykset. Verotuksella ja erilaisilla maksuilla yhteiskunta kerää tätä rahoituspohjaa voimassaolevien lakien pohjalta.

Olen kuitenkin jonkin aikaa ihmetellyt, miksi pidetään itsestään selvänä ja sen seurauksena automaattisen oikeudenmukaisena sitä, että verotuksesta vuosittain säädettäessä kohdistetaan veronhuojennukset prosentuaalisesti tasaisesti eri tulonsaajaryhmien kesken. Tästä seuraa, että suurituloiset voivat saada esimerkiksi 500 markan vähennyksen verotukseensa kuukaudessa pienituloisten saadessa noin 100 markan huojennuksen, jos sitäkään. Lakiteknisesti siis veronhuojennukset on toteutettu säätämällä verovähennyksiä ja lieventämällä progressiivisen veroasteikon veroprosentteja. Näihin keinoihin rajautumalla emme voi, vaikka haluaisimmekin, kohdistaa veronkevennystä nettomääräisesti samansuuruisena eri tulonsaajaryhmien kesken. Voidaankin kysyä, onko nyt lainsäädäntövalta osittain luovutettu lakitekniikalle.

Edellä olevan perusteella esitänkin nyt veroasteikkolakiin uutta momenttia, joka mahdollistaisi markkamääräisesti samansuuruisen veronhuojennuksen kaikille tulonsaajaryhmille. Vastaava muutos on varmaankin tehtävissä myös toteuttamalla veronhuojennus yksinomaan typistämällä veroasteikkoa alapäästä.

Esitys merkitsisi markkamääräisesti kaikille veronmaksajille 1 325 markan suuruista verokevennystä vuodessa, siis kaikkiin tulonsaajaryhmiin sama. Tästä seuraa, että valtiolle jää hallituksen esitykseen verrattuna käytettäväksi noin 2 miljardia markkaa hyvinvointipalvelujen edelleenkehittämiseen, eläkeläisten savamaksun alentamiseen sekä myös kaikkein pienimpien eläkkeiden tasokorotukseen.

Kun otetaan huomioon tänä iltana esitellyt kaksi kristillisen liiton vaihtoehtobudjetista nousevaa ehdotusta, keinotteluveron säätäminen sekä pörssiveron säätäminen, joiden yhteinen tuotto olisi noin 1,5 miljardia, ja kun siihen lisätään tämä 2 miljardia, ollaankin jo niin merkittävässä summassa, että sillä summalla on todellakin tehtävää ja monta asiaa hoidettavissa meidän

yhteiskunnassamme, jossa tällä hetkellä monin paikoin esiintyy syvää ja vakavaa pahoinvointia.

[2] **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Seivästö on tehnyt lakialoitteen vuoden 2001 veroasteikon korjaamisesta parempaan suuntaan, parempaan suuntaan sellaisena, että se tukisi yhteiskunnan hyvinvointipalveluja, niin kuin ed. Seivästö perusteli äskeisessä puheenvuorossaan, ja myöskin antaisi mahdollisuuden siihen, että veronkevennykset, joita nyt jokainen kovasti odottaa, kohdistuisivat myöskin sellaisille ihmisille, jotka todella ovat niiden kevennysten tarpeessa.

On varsin hyvin ymmärrettävissä, että Suomen korkea tuloveroprosentti on jonkinlainen este työnteolle ja yrittämiselle, mutta mielestäni nimenomaan näissä tehtävissä, missä monet vähäisen tulon saajista ovat olemassa, on suorastaan elintärkeätä, että tuleva kevennys kohdistuisi niin, kuin ed. Seivästö aloitteessaan esittää. Myöskin esitys sellaisenaan, mihin saatava veronkevennysten jälkeen jäävä 2 miljardin säästö verrattuna hallituksen esittämään kevennyslinjaan käytettäisiin, on sellaista yhteiskuntapolitiikkaa, mitä tulevaisuudessa pitäisi enemmän nähdä, enemmän ymmärtää ja olla kirkkaampana ottamassa ja jakamassa niille kansalaisille, jotka juuri sen tarpeessa ovat olemassa.

Tämän tyyppisiä aloitteita ja esityksiä eduskunta varmaan enemmän tarvitsisi, että oltaisiin näkemässä tapoja, miten halutaan tehdä vaihtoehtoja hallituksen kovalle budjettipolitiikalle, hallituksen koville esityksille, sellaisille esityksille, missä ei ole liikkumavaraa niiden suuntaan, jotka todella näitä kevennyksiä, tukia, muun muassa eläkeläisten ja lapsiperheitten osalta, tarvitsisivat ja kirkkaampana olisivat näkemässä ja tarve kohtaisi juuri sen käyttäjän, kuluttajan, pienen ihmisen, joka on niitä vailla.

Kun Santeri Alkio ennen sanoi, että muista aina köyhän asiaa, niin mielestäni tämä aloite on sellainen, jossa köyhän asia tulee parhaimmin huomioitua oikein ja oikeudenmukaisesti. Tämä osoittaa myöskin aloitteena sitä vastuunkantoa, mitä olen kuullut täällä aikaisemmin puhuttavan kristillisen eduskuntaryhmän puitteissa niin, että budjetille on myöskin jokin vaihtoehto, vaihtoehto sille, että kun luvataan johonkin lisää, on myös sitä kertymää, mistä tätä asiaa otetaan, tehdään ja toteutetaan.

Rouva puhemies! Toivon, että aloite johtaa hyvään ja oikeaan lopputulokseen ja avaa sellaisen keskustelun, millä nähdään myöskin tämä pienen ja köyhän asia ja ollaan myöskin valmiita koko yhteiskunnassa veronmaksajien taholta kantamaan sitä vastuuta, mistä valtiontalous muodostuu. Toivon, että tämä etenee ja johtaa rakentavaan ja hyvään lopputulokseen.

[3] **Jouko Jääskeläinen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Edustajien Seivästön ja Marjaana Koskisen aloite on erittäin mielenkiintoinen. Tämä todella haastaa monet niistä aikaisemmista veronkevennysmalleista, joita hallitus on esittänyt, ja ehkä joitakin oppositionkin esittämiä ajatuksia, ja todella johtaa ajatukset siihen, ketkä tarvitsevat tänä päivänä lisätuloa. Tarvitsevatko sitä ne, joilla on korkea tulo, jotka prosenttiperusteella saavat isommat kevennykset, vai olisiko todella niin, että pieni- ja keskituloiset sinne elämän käytännön asioihin tämän kevennyksen tarvitsevat?

Edessäni on Helsingin Sanomissa ollut tilastotieto siitä, miten varallisuuden jakauma tämän päivän Suomessa on. Sehän on noin viiden vuoden aikana kehittynyt sillä tavalla, kun koko varallisuutta katsotaan, että eniten omistavan kymmeneksen prosentuaalinen osuus on selvästi kasvanut. Siis itse asiassa prosentuaalinen osuus on kasvanut vain eniten omistavan kymmeneksen puolella, kaikkien muiden kohdalla se on pienentynyt. Tämäkin on varmaan ed. Seivästöllä ollut mielessä tätä lakialoitetta valmistellessaan.

Toivon todella, että tämä johtaa nyt ihan uuteenkin pohdiskeluun siitä, miten tässä asiassa toimitaan. Samantapaisia ongelmiahan on muissakin kohdissa, muun muassa perheverotuksen kohdalla niissä perheissä, joissa vain toinen ansaitsee tuloa ja toinen ei. Siinäkin on selvä loukku olemassa. Toivon, että hallitus ottaa tämän sillä tavalla vakavasti, että tätä todella pohditaan, mitä on tarkoitettu.

[4] **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Ed. Jääskeläinen kiinnitti erittäin merkittävään asiaan huomiota eli siihen, että tulo- ja varallisuuserot ovat yhteiskunnassamme 90-luvulla merkittävästi kasvaneet. Siksi yhteiskunnan toimenpitein, verotuksellisin toimenpitein ja tulonsiirtojen välityksellä, tulisi näitä tulokuiluja vähentää.

Kun tässä esityksessä kevennys olisi parisen miljardia pienempi, voitaisiin juuri suunnata,

niin kuin ed. Seppo Lahtela mainitsi, helpotusta niiden ihmisten elämään, jotka tulevat toimeen hyvin pienillä tuloilla ja jotka toisaalta ovat luoneet pohjan suomalaiseen hyvinvointiin niin sotavuosien uhrauksilla kuin jälleenrakennuksenkin päivinä, luoneet pohjan siihen hyvään, mitä meillä tällä hetkellä tässä maassa on.

Keskustelu päättyy.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 20.28.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio